

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Marie Hájková

Homofilie u partnerů a přátel

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Štěrbová PhD.

Praha, 2022

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Zároveň souhlasím s eventuálním zveřejněním práce v tištěné nebo elektronické podobě. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Marie Hájková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Zuzaně Štěrbové, Ph.D. za odborné vedení práce a za poskytnutí četných a podnětných rad a komentářů. Dále bych také chtěla poděkovat své rodině a celé mé sociální síti za neutuchající podporu ve všech rozmanitých formách.

Abstrakt:

Lidé preferují a zároveň si vybírají partnery na základě soběpodobnosti, nicméně to, jestli výběr probíhá na základě podobnosti i u jiných typů vztahů je méně probádané. Hlavním cílem této teoretické bakalářské práce je prostřednictvím literární rešerše porovnat homofilii v kontextu partnerských vztahů a v kontextu přátelství. Homofilie jako preference soběpodobnosti v lidských vztazích je často nepřesně popsána termínem homogamie, který lze aplikovat pouze na kontext partnerství. Tato práce se konkrétně zaměřuje na míru preferované i skutečné soběpodobnosti v socio-demografických, psychologických a fyzických charakteristikách a na mechanismy, jimiž k podobnosti mezi blízkými jedinci dochází. V některých případech je složité definovat přátelství a partnerství, jelikož oba typy vztahů se mohou překrývat. Překračování kontextu přátelství a partnerství je ilustrováno na fenoménu přátelství s výhodami. Jelikož je výběr na základě podobnosti pozorovatelný na více typech vztahů (zde blíže popsán u partnerů a přátel), dalším cílem této práce je zvážení, zdali by mohlo jít o jeden univerzální výběr, a to na základě familiarity. Práce se zaměřuje na poukázání univerzality mechanismu homofilie s přihlédnutím k možnosti, že výběr probíhá na základě familiarity.

Klíčová slova:

Nenáhodné párování, homogamie, podobnost, partnerství, přátelství, výběr partnera, výběr přátel, preference, přátelství s výhodami, familiarita.

Abstract:

People both prefer and select partners on the grounds of self-similarity. However, it is less explored whether selection is based on similarity in other types of relationships as well. The main objective of this theoretical bachelor's thesis is to compare homophily in the context of partner relationships and in the context of friendships through a literature search. Homophily as a preference for self-similarity in human relationships is often inaccurately described by the term homogamy, which can only be applied to the context of partnerships. This work specifically focuses on the degree of preferred and actual self-similarity in socio-demographic, psychological and physical characteristics and on the mechanisms by which similarity occurs between close individuals. In some cases, it is difficult to define friendship and partnership because the two types of relationships may overlap. The overlapping context of friendship and partnership is illustrated by the phenomenon of friendship with benefits. As the selection based on similarity can be observed across multiple types of relationships (here discussed in more detail for partners and friends), another objective of this thesis is to consider whether there might be one universal selection, based on familiarity. This work also aims to show the universality of the homophily mechanism, considering the possibility that selection is based on familiarity.

Keywords:

Assortative mating, homogamy, similarity, partnership, friendship, selection of a partner, selection of friends, preference, friendship with benefits, familiarity.

Obsah

Úvod.....	8
1. Sociální síť.....	10
1.1. Definice přátelství	11
1.1.1. Rozdělení přátelství	13
1.1.2. Pohlavní rozdíly ve stejnopohlavním přátelství.....	13
1.2. Definice partnerství.....	14
1.2.1. Rozdělení partnerství	15
1.3. Přátelství s výhodami	16
2. Asortativní výběr partnerů a přátel	18
2.1. Heterofilie	18
2.2. Homofilie	19
2.2.1. Mechanismy vzniku homogamie	20
2.2.2. Mechanismy vzniku homofilie	21
2.2.3. Homogamie u homosexuálních párů	22
2.2.4. Homofilie u homosexuálních přátel.....	23
2.2.5. Homofilie v online prostředí.....	24
2.2.6. Homogamie při online seznamování	25
2.3. Kulturní vliv na párování	26
2.3.1. Kultura a homofilie	26
3. Homogamie u partnerů	28
3.1. Sociodemografické charakteristiky	28
3.2. Psychologické charakteristiky.....	29
3.3. Fyzické charakteristiky	31

4.	Homofilie u přátel	32
4.1.	Sociodemografické charakteristiky	32
4.2.	Psychické charakteristiky	33
4.3.	Fyzické charakteristiky	34
5.	Porovnání kontextů partnerství a přátelství	35
5.1.	Socioekonomické charakteristiky	35
5.2.	Psychologické charakteristiky	36
5.3.	Fyzické charakteristiky	36
6.	Familiarita	38
6.1.	Familiarita a homofilie	39
7.	Diskuze	40
	Závěr	44
	Bibliografie	46

Úvod

Sociální sítě jsou tvořeny různými vztahy, které lze jednoduše rozdělit na vztahy v rámci rodiny, partnerské a přátelské vztahy. Mimo rodinu lidé nejvíce časově investují do vztahů s partnery a přáteli (Dunbar, 2018; Dunbar & Spoons, 1995). Mezi své nejbližší jedinci často řadí právě přátele (De La Haye a kolegové, 2011; Kiesner a kolegové, 2004) a partnery (Dunbar & Spoons, 1995; Liao & Stevens, 1994).

V rámci rodiny jsou si jedinci podobní na základě společných genů a u partnerů se také ukázala vyšší míra podobnosti, než kdyby byli párováni náhodně (Eshel & Shaked, 2001; Feng & Baker, 1994; Luo & Klohnen, 2005; Schwartz, 2013; Thiessen & Gregg, 1980). Přestože kontext přátelství je z hlediska vzájemné podobnosti méně prozkoumaný než kontext partnerství, vyšší míra podobnosti oproti náhodné tvorby přátelských dvojic byla nalezena i u přátel (Currarini a kolegové, 2016; David-Barrett, 2020; Lucks a kolegové, 2020; McPherson a kolegové, 2001). Homogamie jako podobnost v partnerství má silnou empirickou podporu. Mechanismy, kterými vzniká mezi partnery podobnost se objevují i u přátel, nejsou ale systematicky popsány, jako je tomu u partnerů. Na základě srovnání mechanismů a jednotlivých preferencí podobnosti u partnerů a přátel má tato bakalářská práce za cíl ukázat šířku pojmu homofilie.

V první části se práce věnuje sociálním sítím, především pak přátelům a partnerům. Sociální sítě jsou v tomto kontextu definovány jako sociální prostředí a zázemí jedince (Dunbar, 2018; Dunbar & Spoons, 1995). Sociální sítě jedince lze chápat jako kompaktní prostor, ve kterém se tvoří vztahové vazby. Není vždy možné vztahy plně rozlišit, jelikož se mohou významně prolínat (McPherson a kolegové, 2001), např. partneři, kteří se cítí být i přáteli nebo přátele s výhodami. V této práci je partnerství definováno jako vztah mezi jedinci různého pohlaví a přátelství mezi jedinci stejného pohlaví (bližší definice v kapitole 1. Sociální sítě). V menší míře se práce věnuje také homosexuálním jedincům (kapitoly 2.2.3 Homogamie u homosexuálních párů a 2.2.4. Homofilie u homosexuálních přátel).

Jelikož výběr ani preference partnerů a přátel nejsou náhodné (Buss & Barnes, 1986), druhá část této bakalářské práce se věnuje asortativnímu, tedy nenáhodnému výběru partnerů a přátel. V rámci asortativního výběru lze definovat výběr na základě podobných znaků, tedy principem homofilie (Thiessen & Gregg, 1980). Druhým principem je heterofilie, při kterém je výběr prováděn na základě rozdílných znaků (Lozares a kolegové,

2014). Někteří autoři používají termín homogamie (Liao & Stevens, 1994; Luo & Klohnen, 2005; Schwartz, 2013; Thiessen & Gregg, 1980), tento termín se ovšem vztahuje pouze na podobnost v rámci partnerství, v případě jiných kontextů je třeba využít termín homofilie, který je ale méně používaný (Currarini a kolegové, 2016; David-Barrett a kolegové, 2016; Laakasuo a kolegové, 2020). Pro jasnější oddělení bude v této bakalářské práci termín homogamie aplikovaný na kontext partnerství a homofilie na kontext přátelství.

Zásadní část práce je věnována popisu charakteristik, ve kterých jsou si jedinci podobní. Tyto charakteristiky jsou rozděleny na socio-demografické, psychologické a fyzické. Charakteristiky podobnosti v kontextech partnerství a přátelství jsou také porovnány. Každá část je rozdělena na preference a následný výběr. Je nutno je rozlišovat, protože preferovaná a skutečná míra homofilie i homogamie mohou lišit. Zpravidla je preferovaná podobnost vyšší, než je tomu u následného výběru (Figueredo & Wolf, 2009).

Homofilie velmi rozšířená napříč vztahy v rámci sociálních sítí i mimo ně (např. u preference politických kandidátů; Boutyline & Willer, 2017; či preference soběpodobných domácích zvířat; Dünker & Kunegis, 2015). Široký kontext, ve kterém se homofilní tendence uplatňují a podobnostmi mezi mechanismy vzniku (které jsou zde popsány na kontextu přátelství a partnerství), homogamie a homofilie přináší myšlenku, že by se mohlo jednat o efekt obecnějších preferencí pro to, co jedinci vnímají jako známé. Lze dojít k myšlence, že by podobnost vznikala na základě familiarity (tvorba podobnosti na základě opakovaného vystavení se podnětu a preference toho, co je známé). V kapitolách: 6. Familiarita a v kapitole 7. Diskuze, je kriticky hodnocena myšlenka, že by podobnost napříč sociálními sítěmi vznikala na základě tohoto jednoho principu.

Tato bakalářská práce má za cíl na základě analýzy odborné literatury porovnat homofilní tendence v kontextu přátelství a partnerství. Na základě tohoto srovnání ukázat nejen šířku pojmu homofilie, ale také zvážit, zdali podobnost nevzniká na základě obecnějšího mechanismu, familiarity. Součástí jsou také konkrétní návrhy na další výzkum v dané oblasti, které by do budoucna mohly přispět k lepšímu pochopení a srovnání těchto jevů.

1. Sociální síť

Vztahy, ze kterých jsou složeny sociální sítě, hrají v životě jedince významnou roli (Dunbar, 2018). Pomáhají jedinci k lepší adaptaci na prostředí a poskytují sociální oporu, přispívají ke znatelně lepšímu fyzickému zdraví jedinců, i jejich potomků (Iaupuni a kolegové, 2005), také snižují emoční zátěž (Meeus a kolegové, 2007). U seniorů sociální kontakty přispívají ke zpomalení procesu zapomínání a napomáhají udržení motivace do života (Fiori a kolegové, 2020). Sociální podpora během života, ať už od přátel a partnerů, hraje také důležitou roli při rekonvalescenci (Waxler-Morrison a kolegové, 1991). Přátelé významně ovlivňují odolnost vůči nemocem a zvyšují potenciální věk dožití (Holt-Lunstad a kolegové, 2010). Přátelství má na život jedince natolik pozitivní vliv, že lepší dopad našel (Holt-Lunstad a kolegové, 2010) pouze u toho, když se kuřák vzdá kouření. Blízké přátelství během dospívání a rané dospělosti poskytuje srovnatelnou subjektivně vnímanou podporu jako partnerství. Zároveň přináší předpoklady ke vzniku dlouhotrvajících naplněných vztahů i do budoucího života (Meeus a kolegové, 2007). S nástupem do školy klesá význam rodičů v jedincově životě na úkor přátel a od adolescence klesá význam nejlepších přátel a úkor romantických partnerů. V mladém dospělosti již partneři hrají pro jedince zásadní roli (Meeus a kolegové, 2007).

Jelikož je udržení sociálních vazeb časově a energeticky náročné, není velikost sociálních sítí jedince neomezená (Dunbar & Spoor, 1995). Na základě telefonních databází, počtu osobních setkání a sdílení na online sociálních sítích se velikost sítě jedince odhaduje na 100 až 250, nejčastěji však přibližně 150 lidí (Dunbar & Spoor, 1995; Sutcliffe a kolegové, 2016). V rámci těchto 150 jedinců definují Dunbar & Spoor (1995) okruhy přátelství, tj. sociální vrstvy. Ty hierarchicky rozdělují vztahy jedince podle toho, kolik do nich investuje času a mentální kapacity. Od toho se také odvíjí frekvence kontaktu s daným jedincem. V nejužší vrstvě je z pravidla jeden až dva jedinci, je to vrstva primárních partnerů. V druhé vrstvě, kterou autoři pojmenovali jako vrstvu intimní, se nachází pět jedinců. Do těchto pěti lidí je investováno přibližně 40 % z celkové časové investice do mezilidských vztahů. Ve studii Kiesnera a kolegové (2004) bylo zjištěno, že v rámci tří nejbližších osob adolescenti uvedli v 70-80 % případů přátele, partnery uváděli v 7-13 %. Třetí vrstva, ve které se podle Dunbara & Spoor (1995) nachází přibližně 15 jedinců je vrstvou nejlepších přátel. V rámci čtvrté vrstvy, kde je celkem 50 nejbližších lidí lze nalézt také dobré přátele a v rámci 150 nejbližších lidí i všechny ostatní přátele. Poslední popsaná

vrstva tvoří aktivní sociální síť jedince. Každá vrstva do svého počtu vždy zahrnuje i všechny předchozí vrstvy (Dunbar & Spoorse, 1995; Dunbar, 2018).

Pokud dojde k proměně jedinců v rámci primárních vrstev (vrstvy 1,5; 5 a 15), je jedinec nahrazen někým jiným, buď původně ze vzdálenější vrstvy nebo zcela novým jedincem. Intenzita kontaktu i časová investice je u této nové osoby shodná s původní osobou. Např. při rozchodu s partnerem se do nejužší sociální vrstvy dostane nejlepší přítel, či rodinný příslušník, který je pro jedince oporou záhy po rozchodu (Dunbar, 2018). To naznačuje jistou zaměnitelnost v rámci sociálních sítí.

Podle Dunbara & Spoorse (1995) jsou sociální sítě tvořeny pouze přátelskými vztahy, do těchto přátelských vztahů totiž zahrnují nejen přátele, ale také partnery a rodinu. Rodinné vztahy v sociálních sítích nemají stejnou povahu jako vztahy partnerské či přátelské. Pokud je do vazeb v rámci rodiny investováno méně, je menší šance, že se rozpadnou, než u partnerských a přátelských vztahů (Dunbar, 2018). Jedinci, kteří mají širší okruh rodiny, mají méně přátel (Curry a kolegové, 2013).

V individualistických společnostech mohou přátelé i do jisté míry nahrazovat právě rodinné členy, a to zejména v západních zemích (Evropa a USA). Tam můžou přátelé hrát pro jedince až takovou roli, že může být mezi přáteli a partnery rozdíl pouze ten, že s přáteli zpravidla lidé nečekají potomky (ale i ty mohou mít; Curry a kolegové, 2013). Kontext přátelství a partnerství se může v určitých případech prolínat. To buď v jeden čas – přátelé s výhodami, nebo sekvenčně, kdy jsou jedinci nejdříve přátelé, poté jsou partneři, pak se mohou vrátit zpět k přátelství. Partneři mohou být zároveň i kamarádi. Většina studií věnujících se problematice přátel a partnerů a jejich vliv na život člověka je korelačních, nenaznačují kauzalitu. Např. není jasné, jestli mají lidé s více přáteli lepší komunikaci, díky přátelům nebo protože jsou komunikativnější.

1.1. Definice přátelství

Jak lze tedy přátelství a partnerství definovat? Někteří autoři přátelství definují obecněji než jiní; např. podle Dunbara a Spoorse (1995) je přátelství vztah dvou lidí, kteří společně sdílí životy, a je chápáno jako něco více než neformální setkání cizích lidí, protože do udržení vztahu je vkládáno aktivní úsilí. Mezi těmito jedinci také existuje emoční pouto. Autoři mezi přátele též zahrnují členy širší rodiny, mezi nimiž neexistuje žádný biologicky příbuzenský vztah (afinní příbuzní). Ve většině případů ale jedinci nereferují o svém partnerovi či

dokonce o sestře či matce jako o svém nejlepším příteli (Dunbar & Spoons, 1995). Přestože autoři rodinu do přátelských vazeb řadí, nejsou přátelské vazby v rámci rodiny samozřejmě (Dunbar, 2018). Aristoteles (1996) z přátelství vyčleňuje všechny rodinné vztahy. Akcentuje složku dobrovolnosti, na základě které je podle něj přátelství formulované (Cooper, 1977; Aristoteles, 1996). Přátelství lze chápat jako sociální pouto s nepříbuznými jedinci mimo kontext navazování partnerských vztahů. Tento fenomén existuje ve všech kulturách (David-Barrett, 2020).

Bennett (2021) definuje tři základní pilíře přátelství. Jsou jimi: 1) motivace jeden o druhého pečovat; 2) určitý stupeň intimity vztahu; 3) společné aktivity. Motivace jeden o druhého pečovat zahrnuje dvě složky, tj. sympatie a čin, který příteli pomůže. To znamená, že na jedince emocionálně působí to, co se s jeho přítelem stane. Intimita v přátelství se odvíjí také od toho, jaké pouto důvěry jedinec s přítelem má a jak často spolu např. sdílí svá tajemství. Třetím pilířem jsou společné aktivity, kde Bennett akcentuje především motivaci k těmto aktivitám. Aktivitami může být cokoli, co zahrnuje společnou zkušenost. Nejsou jimi, ale méněny aktivity, na kterých má zájem pouze jeden ze dvojice. Dále autor také upozorňuje na to, že díky přátelům si utváříme pohled i sami na sebe, což vnímá jako důležitou komponentu přátelství (Bennett, 2021).

Podle Aristotela lze definovat dva druhy lásky, prvním je *eros*, kterou chápe jako lásku vášně a touhy. Ta má také sexuální původ (je relevantní spíše pro kontext partnerství). Druhým typem lásky je *philia*, která je pro kontakt přátelství relevantní a lze ji definovat jako druh lásky plné úcty nebo přátelského citu, který směřuje nejen k přátelům ale také např. ke členům rodiny, obchodním partnerům nebo i své mateřské zemi (Aristoteles, 1996). Na rozdíl od neopětované lásky, neopětované přátelství neexistuje, jelikož definice přátelství zahrnuje přirozený zájem o druhou osobu. Pokud je tedy přátelství jednostranné, dochází k jeho rozpadu jednodušším způsobem, než je tomu u partnerství (Bennett, 2021).

V této bakalářské práci bude pojem přátelství vycházet z kombinace několika výše zmíněných definic. Přátelství je bráno jako stejnopohlavní vztah, který se vyčleňuje jak z rodinných vazeb, tak i z kontextu partnerského (David-Barrett, 2020). Někteří autoři mezi přátele zahrnují i romantické partnery, nicméně jelikož je cílem této práce mimo jiné porovnat homofilii v kontextech přátelství a partnerství, do termínu přátelé partneri nejsou zahrnuti. Dunbar & Spoons (1995) do přátelských vztahů zahrnují i rodinu, ale v této práci rodinné vztahy do přátelských vazeb nejsou zahrnuty. Definice těchto dvou autorů je totiž

velmi široká, do přátelství zahrnují i známé a jedince, se kterými nedochází k žádné pravidelné interakci. Přátelství je u nich definováno tak obšírně, jelikož se podle nich sociální sítě skládají výlučně z přátelských vztahů (Dunbar, 2018; Dunbar & Spoors, 1995). V této práci je u přátelství akcentována složka dobrovolnosti, která je pro přátelství důležitá (Aristoteles, 1996) a na základě které jedinci mohou přátelství chápat subjektivně méně závazně než partnerské vztahy (Bennett, 2021).

1.1.1. Rozdělení přátelství

Přátele lze rozdělit podle blízkosti, síly vztahu a jeho kvality na blízké přátele, nezávazné přátele a známé (Hays, 1988). Velmi často se obecnější termín „přítel“ využívá pro označení kterékoliv z těchto kategorií (Bryant & Marmo, 2012).

Blízká přátelství zahrnují častou interakci a vysokou časovou investici ze strany obou přátel. Existuje zde vysoká míra intimity, zapojení a závislosti, ale zároveň oba jedinci vnímají velký přínos z tohoto vztahu (Caldwell & Peplau, 1982). Blízké přátele není možné snadno nahradit, právě kvůli vysoké míře závazku v rámci tohoto přátelství, ale také kvůli tomu, že oba jedinci vnímají větší benefity z toho, že ve vztahu setrvají (Bryant & Marmo, 2012; Zhang & Parmley, 2015). Nezávazné přátelství lze sledovat mezi jedinci, kteří se seznámili teprve nedávno, a ještě jejich vztah nedosáhl vysoké míry intimity a společných vazeb, jako je tomu u blízkých přátel. Tito jedinci se do společných aktivit zapojují zatím jen příležitostně. Nesdílejí spolu ovšem nejintimnější informace (Berger & Roloff, 1982). V rámci nezávazného přátelství lze vyčlenit ještě vztah známých, kteří spolu interagují jen zřídka, nesdílejí spolu žádná intimní témata ani vzájemný pocit blízkosti (Jehn & Shah, 1997).

Jehn & Shah (1997) vnímají přátelství spíše jako spektrum, kde se na jedné straně nalézá blízké přátelství a na straně druhé jsou známí. Proto je podle nich výše zmíněné rozdělení přátelských vztahů spíše formální, vždy totiž podle nich záleží na subjektivním pocitu obou jedinců. Zároveň je také jednoduchý přesun mezi těmito kategoriemi (např. ze nezávazných přátel se mohou stát blízcí přátelé; Jehn & Shah, 1997).

1.1.2. Pohlavní rozdíly ve stejnopohlavním přátelství

V rámci stejnopohlavních přátelství lze nalézt rozdíly v přátelství u mužů a u žen. Ženy jsou ve svém přátelství v porovnání s muži více otevřené a také v přátelství hledají větší emoční podporu (Reisman, 1990). Jsou v přátelství také sdílnější než muži. Pro přátelství žen je

charakteristické vyšší porozumění a větší terapeutický vliv přátelství na jejich život. Jelikož ženy hledají v rámci přátelství větší emoční podporu, vede jejich přátelství častěji ke zklamání (např. když nelze v rámci vztahu tuto podporu najít; Vágnerová, 2007). Muži více vyhledávají užitek a realizaci svých vášní a koníčků. V přátelství mají muži větší problém se svým přátelům otevřít a sdílet svoje problémy, také ve srovnání s ženami méně sdílí svoje osobní potřeby a informace (Aukett a kolegové, 1988). Pokud se muži rozhodnou o svých problémech v přátelství mluvit, dělají to prostřednictvím krátkého a jednoduchého sdělení, ve kterém směřují k praktickému řešení situace a méně již k poskytnutí emoční podpory (Vágnerová, 2007).

Mjaavatt a kolegové (2016) pozorují pohlavní rozdíly v přátelství na dětech ve školním prostředí. Uvádějí, že lze nalézt stejné tendence jako u dospělých. Chlapci na prvním stupni základní školy se více soustředí na tvorbu přátelství v rámci větších skupin, kde realizují svoje koníčky (např. sportovní kluby). V přátelství je pro ně důležitým aspektem společná hra. Dívky mají větší tendenci budovat hlubší přátelství pouze s jednou osobou a nehledají realizaci v rámci skupiny dívek do takové míry, jako je tomu u chlapců (Mjaavatt a kolegové, 2016). Děti v mateřské škole ve srovnání se staršími dětmi navazují přátelské vztahy velmi snadno. Jejich přátelství lze považovat za předpoklad pro vzájemnou interakci a jakousi dovednost při reciproční hře s vrstevníky. Mladší děti mají stabilnější přátelství méně než děti po nástupu do školy. Emocionálně narušené děti mají bližší vztah pouze s jedním dalším dítětem a neformují vztahy napříč skupinou, jako tomu je u ostatních dětí (Caldwell & Peplau, 1982).

1.2. Definice partnerství

Partnerství hraje v životě jedince důležitou roli nejen z hlediska případné reprodukce, ale podporuje jedincovu emocionální přizpůsobivost, dodává partnerům emoční podporu a posiluje schopnost socializace a komunikace (Meeus a kolegové, 2007). Formování partnerských vztahů lze brát jako důležitý vývojový mezník v životě. V rámci dospívání přispívají partnerské vztahy k formování správného sebepojetí. Naopak neúspěch v partnerských vztazích může vést k úzkosti a zmatení v budoucích vztazích jedince (Shulman a kolegové, 2011). Z evolučního hlediska spočívá hlavní význam partnerství v zachování rodu a zvyšování fitness jedinců (Thiessen & Gregg, 1980). V sociálních sítích mají partneři výsadní postavení, protože jejich počet je často omezený; v západním světě

monogamie převládá a v dalších kulturách je preferovaná (MacDonald, 2002). Počet přátel je naopak mnohem méně omezený, jak uvádí Dunbar (2018) v rámci okruhů přátelství.

Teorii partnerství lze také vyložit na základě Sternbergova (1986) triangulačního pojetí lásky. Podle něj se láska skládá ze tří komponent – intimity, vášně a závazku –, které lze zobrazit jako vrcholy trojúhelníku. První komponentou je intimita, která je odvozena od emoční investice do vztahu a souvisí s blízkostí jedinců a jejich vzájemným napojením. Vášně představuje druhý vrchol Sternbergova trojúhelníku. Tato komponenta je zdrojem romantického chování, atraktivity a sexu, pramení z ní vzrušení. Dalo by se říct, že vášně je motivací pro vstup do vztahu. Poslední komponentou je závazek nebo také rozhodnutí, které lze chápat jako jakýsi opak vášně. Tato komponenta lásky má dva aspekty: krátkodobý a dlouhodobý. Krátkodobý aspekt závazku se vztahuje k rozhodnutí milovat druhou osobu. Dlouhodobý aspekt pak souvisí s rozhodnutím lásku udržet. Naplněná láska má všechny tři komponenty. Reálné vztahy mají tyto komponenty zastoupené v různé míře a některé vztahy určité komponenty vůbec nemají (Sternberg, 1986).

Rozdíl mezi partnerskými a přátelskými vztahy lze sledovat právě na Sternbergově pojetí lásky (Sternberg, 1986). V přátelství chybí vášně, ale zbývající komponenty v něm obsaženy jsou. Přátelské vazby nemají evoluční účel v podobě udržení druhu. Podle Aristotela (1996) se u partnerů vyskytuje druh lásky eros, který lze připodobnit ke Sternbergově komponentě vášně.

1.2.1. Rozdělení partnerství

Partnerské vztahy lze rozdělit na základě několika hledisek, přičemž jedním z nejdůležitějších je délka trvání. Podle tohoto hlediska lze definovat vztahy dlouhodobé a krátkodobé. Délkou trvání se vztahy velmi odlišují, mohou trvat od několika minut po několik desítek let (Buss, 2002). Rozdělení vztahů na krátkodobé a dlouhodobé může být problematické, jelikož některé vztahy mohou překračovat definované rámce krátkodobosti a dlouhodobosti. Může se stát, že např. přátelství s výhodami, které řadíme do krátkodobých vztahů, má delší trvání než chození, které je řazeno do vztahů dlouhodobých (Bártová & Štěřbová, 2020). Z toho důvodu je třeba přihlídnout i k perspektivě vztahu, míře závazku (např. jestli partneři plánují vstoupit do manželství; Stewart a kolegové, 2000) a pocitu intimity mezi partnery (Eastwick a kolegové, 2018).

Na základě míry závazku je možné krátkodobé vztahy charakterizovat spíše jako sexuální a bez závazku. U dlouhodobých vztahů je kladen větší důraz na perspektivu do budoucna a mezi partnery je také silnější závazek (Stewart a kolegové, 2000). Podle míry závazku lze rozlišit pět druhů vztahu: vztah založený výlučně na sexu, chození, vážný vztah, manželství a vztah po narození dítěte (Lundy a kolegové 1998). Eastwick a kolegové (2018) popisují rozdíl mezi dlouhodobými a krátkodobými vztahy na základě nárůstu romantického zájmu. Romantický zájem stoupal, když se partneři seznamovali – v tomto směru lze u dlouhodobých i krátkodobých vztahů sledovat stejné tendence. Nakonec romantický zájem v krátkodobých vztazích stagnoval a klesal, zatímco v dlouhodobých vztazích nadále rostl, a nakonec dosáhl vyššího vrcholu než ve vztazích krátkodobých.

Eastwick a kolegové (2018) považují za dlouhodobý vztah ten, který přesahuje délku jednoho roku. Dlouhodobé svazky bývají formálně stvrzené, nejčastěji manželstvím (Buss, 2002). V dlouhodobém partnerství mohou svatbu partneři i jen plánovat, nemusí k ní dojít (Rhodes a kolegové, 2005). Jedinci mají motivaci jeden druhému pomáhat a udržet svazek i do budoucna (Eshel & Shaked, 2001). Lidé, kteří mají v plánu dlouhodobý vztah, zvažují výběr partnera pečlivěji než ti, kteří plánují vztah krátkodobý (Stewart a kolegové, 2000). Mezi dlouhodobé vztahy lze zařadit manželství (včetně toho dohodnutého), kohabitaci a chození (Buss, 2002).

Rhodes a kolegové (2005) charakterizují krátkodobé vztahy jako svazky kratší než jeden měsíc. Podle Stewarta a kolegů (2000) je podmínkou pro krátkodobý vztah to, že se jedinci musí vidět více než jednou a zároveň nemají od vztahu žádná očekávání, tzn. nepředpokládají ani krátkodobý ani dlouhodobý vztah. Krátkodobý vztah je nezávazný, založený na sexuální touze, bez perspektivy do budoucna (Perrett a kolegové, 2002). Nebývá perspektivní a nemá dlouhé trvání, může se jednat o jednorázové uspokojení mimo dlouhodobější partnerský vztah (Perrett a kolegové, 2002). Mezi krátkodobé vztahy lze zařadit: přátelství s výhodami (samostatně popsáno v kapitole níže), sex na zavolanou, vztah na jednu noc a tzv. hook-ups (Claxton & van Dulmen, 2013).

1.3. Přátelství s výhodami

Partnerství a přátelství se velmi prolínají a ovlivňují. Ať už vznikem těchto vztahů, kdy partneři se vzájemně potkávají prostřednictvím přátel, ale vznikají i nové přátelské skupiny na základě vzniku partnerství (Stadtfeld, 2015). Přátelství a partnerství se mohou prolínat i

sekvenčně, kdy jsou partneři nejprve přátelé a poté partneři. Kombinace této sekvence se mohou i několikrát opakovat.

Jednou z možností propojení kontextu přátelství a partnerství je také fenomén přátelství s výhodami (*friends with benefits*). Přátelství s výhodami nelze definovat jako čistě přátelský ani partnerský vztah. Je to vztah dvou jedinců, kteří o sobě navzájem referují jako o přátelích, ale mají spolu sexuální poměr. Přátelství s výhodami lze řadit mezi příležitostné vztahy, ale i mezi vztahy hybridní, jelikož se v něm snoubí prvky přátelství i partnerství (Owen & Fincham, 2011). Přátelství s výhodami nejčastěji navazují mladí lidé studující vysokou školu (Bisson & Levine, 2009). Tento fenomén lze vysvětlit na základě Sternbergova (1986) triangulačního pojetí lásky. Podle jeho definice je to kombinace komponent vášně a intimacy, kde ale chybí komponenta závazku.

Kvůli tomu, že je přátelství s výhodami hybridním vztahem, jeho ukončení má následky ve více dimenzích, jelikož rozpadem tohoto vztahu se dvojice chce nejčastěji vrátit k přátelství. Potom, co se přátelství s výhodami rozpadlo, ho nadpoloviční většina respondentů nevnímala tak, že by mělo pozitivní vliv na jejich výsledné přátelství (Hughes a kolegové, 2005). Naopak Owen & Fincham (2011) zjistili, že rozpad tohoto vztahu měl spíše pozitivní efekt vztahu na psychiku u dotazovaných.

Přátelství s výhodami není jediný vztah, kde by se mimo partnerství realizoval sexuální kontakt. Sexuální chování bylo objeveno i u známých. Necelých 15 % dotazovaných uvedlo sexuální chování s lidmi, které klasifikovali jako partnery, přátele s výhodami, přátele i známé. Byly ale objeveny značné diskrepance mezi pohlavími, muži měli značně větší tendence navázat sexuální vztah i s ženou, kterou klasifikovali jako „známou“ (Furman & Shaffer, 2011).

2. Asortativní výběr partnerů a přátel

Pojem asortativní neboli nenáhodné párování označuje výběr partnera, který je prováděn na základě systematických vzorců (Luo & Klohnen, 2005). A to především párování na základě znaků, které mají partneri podobné - principem homogamie – (pozitivní nenáhodné párování; Cohen, 2011) nebo na základě znaků, které mají lidé s partnerem odlišné, tj. podle principu heterogamie nebo komplementarity (Thiessen & Gregg, 1980). Výběr (i preference) partnerů probíhá na základě mnoha charakteristik. V této bakalářské práci jsou charakteristiky rozděleny na sociodemografické, psychické a fyzické.

Nenáhodný výběr je zkoumaný především u výběru partnera (proto je níže popsán na termínu homogamie, který tato práce používá pro kontext partnerství), nelze ho ale opomenout ani při výběru přátel. Je to velmi rozšířený mechanismus (McPherson a kolegové, 2001; Fu a kolegové, 2012). Podle McPhersona a kolegové (2001) je pojem homofilie nadřazený pojmu homogamie, který je ale používanější.

Homofilie a heterofilie jsou dvěma navzájem komplementárními jevy (Lozares, a kolegové, 2014). Homofilní tendence jsou při výběru přátel i partnerů mnohem častější, než je výběr na základě preferencí heterofilních. Neznamena to ale, že by neexistovaly studie podporující heterofilii, jen jsou podstatně vzácnější, mají menší empirickou podporu (Fu a kolegové, 2012; Thiessen & Gregg, 1980).

2.1. Heterofilie

Stejně jako u pojmu homofilie, je i komplementární pojem heterofilie nadřazený pojmu heterogamie, který je ale značně používanější (McPherson a kolegové, 2001; Bisgin a kolegové, 2010, 2012). Jedinci, kteří se párují na základě heterogamních tendence si vybírají partnery, kteří mají rozličné charakteristiky, nemusí to nutně znamenat, že mají partneri charakteristiky opačné pouze jsou jejich charakteristiky vzájemně méně podobné (Hiller a kolegové, 2022; Lozares a kolegové, 2014).

Kerckhoff a Davis (1962) popisují výběr partnera jako proces se dvěma fázemi. Nejprve si jedinec na základě principu homogamie vybere okruh lidí, kteří se mu podobají v základních sociodemografických charakteristikách, jako je třeba etnikum, věk, náboženství nebo vzdělání a poté si v rámci tohoto okruhu vybírá konkrétního partnera na základě heterogamního výběru, tedy s rozdílnými vlastnostmi. Tato studie je ovšem

staršího data, dnešní výzkumy se nalézají buď empirickou podporu v homofilních tendencích v rámci výběru (např. David-Barrett, 2020; Fiore & Donath, 2005; Long a kolegové, 2020) nebo celkovou podporu v heterofilních tendencích.

Hiller a kolegové, (2022) vycházejí z předpokladu, že výběr a preference partnerů jsou vysoce ovlivněné kulturním a rodinným zázemím. Preferenci rozdílnosti či podobnosti je možné se podle autorů naučit od svých rodičů, kteří jsou také silně ovlivněni kulturou, ve které žijí. Heterogamie podle nich může vzniknout buď z heterogamního rodinného prostředí (tj. od rodičů, kteří jsou v preferovaných charakteristikách rozliční) nebo nedokonalým přenosem homogamních kulturních a rodinných preferencí na potomka.

2.2. Homofilie

Někteří zaměňují termíny homogamie a homofilie a mluví například o homogamii u přátel (např. Gilson a kolegové, 2003), toto označení je ovšem nepřesné, jak uvádí (McPherson a kolegové, 2001). Termín homogamie vychází z podobnosti v manželství (homo – podobný, stejný a gamos – manželství; Thiessen & Gregg, 1980). Tento termín byl zpočátku používán pro rostliny, pak zvířata a nakonec lidi (Jiang a kolegové, 2013). Homofilii lze sledovat ve všech typech vztahů napříč sociálními sítěmi – ve vztazích rodinných, přátelských i partnerských. Také v různém prostředí – pracovním prostředí, v rámci členství v různých spolcích, při komunikaci v rámci skupiny, ale např. i v poradenském prostředí (McPherson a kolegové, 2001).

Homofilie zahrnuje dvě dimenze – status a hodnoty. Statusová homofilie je podobnost s připsanými a dosaženými charakteristikami, jako je rasa, pohlaví, třída, věk a povolání. Některé charakteristiky, které popisuje statusová homofilie, nejdou během života ovlivnit. Hodnotová homofilie se odvíjí od individuálních hodnot, jako je např. politické přesvědčení či víra (Lazarsfeld & Merton, 1954). Ve studiích sociálních sítí je statusová homofilie často připisována proximitě (o té více v kapitole 2.2.1. Mechanismy vzniku homogamie), tj., lidé si vytvářejí vazby s těmi, kteří se nacházejí v jejich životě prostřednictvím práce, sousedství, z prostředí školy atd. (McPherson a kolegové, 2001).

Lozares a kolegové (2014) sledují homofilní tendence na výběru ze skupiny. Udělali experiment, kde nechali jedince vypsát napsat 30 lidí z jeho sociální sítě. Jedinec byl požádán, aby zahrnul lidi z různých skupin. Nejčastěji byli vybráni jedincovi spolupracovníci, lidi z jeho okolí a ti, kteří byli v podobném věku jako daný jedinec. Lidé,

kteří byli uvedeni by se dali primárně rozdělit do skupin 1) spolupracovníci; 2) lidé, kteří pochází ze stejného prostředí a 3) vrstevníci. Na všech těchto skupinách byla sledovaná homofilní tendence výběru (Lozares a kolegové, 2014).

2.2.1. Mechanismy vzniku homogamie

Lze vyzorovat čtyři základní mechanismy vzniku homogamie, jsou jimi: aktivní a pasivní mechanismus homogamie, konvergence a proximita. Prvním z mechanismů je aktivní mechanismus homogamie, který probíhá buď na základě absolutní preference, kdy jedinec preferuje jen objektivně nejatraktivnější partnery. Může se také vytvořit na základě relativní preference, kdy upřednostňuje partnery, kteří jsou podobně atraktivní jako je on sám. Soběpodobnost je potom brána jako důsledek kompetice o nejatraktivnější partnery, kterých je velmi omezený počet (Luo & Klohnen, 2005).

Dalším možným způsobem vzniku podobnosti je pasivní mechanismus homogamie. Nebo také vznik podobnosti jako vedlejšího produktu partnerského trhu (výběr je omezený, protože s nejatraktivnější ženou může být vždy jeden, či velmi omezené množství mužů). Jedinci se tedy uchylují ke kompromisům (Schmitt, 2015). Lidé se uchylují ke kompromisům do té doby, dokud si nenajdou protějšek, který by byl ochoten s nimi navázat vztah. Tyto kompromisy jsou odvozeny od jedincovy pozice na partnerském trhu (Fisher a kolegové, 2008).

Třetím mechanismem je konvergence, postupné zvyšování homogamie, např. když po delším soužití dochází u manželů ke korelaci IQ (Mascie-Taylor, 1989). Tento mechanismus se ale neukazuje být tolik významný, jelikož podle Luo (2009) vykazují páry, které jsou spolu méně než 6 měsíců stejně vysokou míru soběpodobnosti jako páry dlouhodobé. V tomto mechanismu je důležité, jak jednoduše dochází v dané charakteristice k připodobnění, u charakteristik, které jsou jen těžko proměnitelné (např. barva očí) nedochází ke zvýšení homogamie (Mascie-Taylor, 1989).

Posledním popsaným mechanismem je proximita (nebo také sociální homogamie) kdy partneři vyrůstají ve stejném prostředí, (můžou se potkat např. ve škole: Kiesner a kolegové, 2004). Mimo proximitu vzdálenostní lze tento mechanismus vnímat také socioekonomicky, a sice na základě toho, že partneři pocházejí ze stejné socioekonomické třídy. Místo a kontext seznámení partnerů může predikovat i další aspekty homogamie, např. pokud se partneři potkali ve škole, lze s větší pravděpodobností nalézt homogamii ve

vzdělání či inteligenci (Nielsen & Svarer, 2009). McPherson a kolegové (2001) popisují důležitost geografické blízkosti při tvorbě přátelství, vyzdvihují, že velmi často se tvoří přátelské vazby se sousedy či spolužáky, kteří navštěvují stejnou školu. Lozares, a kolegové (2014) stanovují termín strukturální homofilie, která vznikla právě na základě sdíleného prostředí (např. sociálního, geografického, pracovního).

Je třeba rozlišovat preferenci a následný reálný výběr, jelikož preferovaný partner se nemusí shodovat s finálním výběrem partnera. Z pravidla bývá míra homogamie preferovaných partnerů vyšší, než je nakonec homogamie u těch skutečných (Watson a kolegové, 2014). Preference jedinců v rámci partnerského trhu se také mohou v průběhu času měnit, např. na základě zkušenosti, kdy si jeden z partnerů uvědomí, že preferuje jiný znak (Schwartz, 2013).

2.2.2. Mechanismy vzniku homofilie

Mechanismy vzniku jsou ve výzkumech popsány v kontextu partnerství, tedy v rámci homogamie, v kontextu přátelství na tyto mechanismy komplexně a systematicky popsány nejsou, pouze někteří autoři na tyto mechanismy nepřímě odkazují (např. Krems & Conroy-Beam, 2020; Huang a kolegové, 2020). Přestože autoři často nepoužívají stejné termíny jako u mechanismů vzniku partnerství, lze ale najít paralely těchto mechanismů i u tvorby přátelských sítí.

Přestože lze definovat preferované charakteristiky, které mají přátelé mít (pozitivní přístup, inteligence, upřímnost, smysl pro humor, časová dostupnost aj.) jejich interpretace je otevřenější než je tomu u partnerů (u partnerů lze totiž definovat znaky, které jsou napříč společnostmi vnímané jako atraktivní, a to především fyzické charakteristiky, které zvyšují reprodukční úspěch; Apostolou & Vetsa, 2022) a kvůli tomu neexistuje „ideální přítel“ definovaný stejným způsobem jako u partnerů. Paralelu pro aktivní mechanismus u přátel sledují Huang a kolegové (2020) v online prostředí, kde měli jedinci větší zájem o navázání přátelství s člověkem, jehož vlastnosti odpovídaly jejich preferencím ideálního přítele při hodnocení jeho profilu. Po interakci naživo se ale často pocit podobnosti snížil, a to jak v dalších osobních setkáních, tak i v následné online komunikaci (Huang a kolegové, 2020).

Mechanismus, který by se dal popsat jako paralela pasivního mechanismu homogamie v kontextu přátel popisují Lazarsfeld a kolegové (1963). Na základě přátelských vztahů adolescentů ukazují, že si jedinci vybírají přítele, který nejlépe splňuje jejich

požadavky z možností ostatních, kteří jsou k dispozici nejen ve fyzické blízkosti, ale i ve smyslu toho, že je ochotný s nimi navázat přátelský vztah. Ve výběru dochází ke kompromisům a částečného odklonu od původních preferencí (Malacarne, 2017).

Konvergenci, tedy postupné připodobňování dvou jedinců lze u přátel pozorovat ve školním prostředí, dochází ke srovnání hodnocení u studentů. Přátelství s úspěšnějším studentem jedinci zlepšuje prospěch, dále se studenti přiblíží ve svém sebeobrazu a mají větší tendence vyhnout se riskantnímu či delikventnímu chování (Malacarne, 2017). Bylo zmíněno pozitivní připodobňování, ale přátelé mohou mít na jedince i negativní vliv, kdy se jedinci připodobňují delikventnímu chování. Vysokoškolští studenti mají po vzájemných interakcích zvýšené tendence k požívání alkoholu (Eisenberg a kolegové, 2014) a zvyšuje se jejich ochota riskovat (Lucks a kolegové, 2020).

Přátelství, které vzniká na základě fyzické blízkosti je jedním z nejčastějších způsobů vzniku přátelství a má vysokou empirickou podporu. Společně se vznikem přátelství na základě blízkosti lze sledovat i vznik homofilních tendencí ve školním prostředí (Currarini a kolegové, 2016; De La Haye a kolegové, 2011; Kiesner a kolegové, 2004; Lazarsfeld a kolegové, 1963), v pracovním prostředí (Chancellor a kolegové, 2017; Hinds a kolegové, 2000; Yakubovich & Burg, 2019) i v prostředí, kde jedinci vyrůstali (Kandel, 1978; McPherson a kolegové, 2001).

2.2.3. Homogamie u homosexuálních párů

Partnery stejného pohlaví je větší problém kategoricky zařadit, jedná se totiž o kategorii, které neodpovídají ustáleným rodinným systémům ve společenských vědách (Cohen, 2011). Nelze stavět homosexuální vztahy do opozice k těm heterosexuálním. A nelze tyto vztahy vymezit homosexuální jako vztahy s větší homofilní tendencí než vztahy heterosexuální či dokonce předpokládat heterofilní tendence u heterosexuálních párů. (Cohen, 2011).

Heterosexuální a homosexuální účastníci se liší v tom, jak jsou pro ně některé vlastnosti na druhých důležité. Některé z pozorovaných rozdílů mezi heterosexuálními a homosexuálními jedinci podpořily hypotézu, že rodinné role, manželské role, genderové role a sociální role heterosexuálních a homosexuálních jedinců mají určitý vliv na vlastnosti, které lidé preferují u partnerů a partnerů. Gayové a lesbické ženy kladou menší důraz na rodičovské dovednosti, lásku k dětem a náboženství než heterosexuální muži a ženy. Naopak, gayové hodnotili partnerský věk, ruce, spolehlivost, zuby, komunikační schopnosti,

peníze, prosperitu, poctivost a ambice jako důležitější než heterosexuální muži. Mnohé z rysů zdůrazňovaných gayi byly také rysy, na které ženy kladou důraz větší než muži. Ve svém důrazu na spolehlivost, komunikační dovednosti a upřímnost mohli gayové vyjadřovat osobní přístup ke vztahům, jak to dělá mnoho žen (Peplau, 2001), a někteří zdůrazňovali peníze, prosperitu a ambice u partnera. gayové možná vyjadřovali touhu být finančně podporováni partnerem, jak to tradičně dělá mnoho žen. Partnerská inteligence byla u lesbiček výrazně vyšší než u heterosexuálních žen (Lippa, 2007).

Podobnost mezi partnery byla nalezena u výšky, kdy homosexuální jedinci chtějí, aby jejich partner měl podobnou výšku, na rozdíl od heterosexuálních párů, kde převažuje preference, aby muž byl vyšší než žena (Valentova a kolegové, 2014). Přestože Bailey a kolegové, (1997) našel podobnost homosexuálních partnerů v tom, jestli jsou spíše maskulinní či femininní, Valentova a kolegové, (2017) tuto podobnost nenašli. Při porovnání preferencí brazilské a české homosexuální populace bylo zjištěno, že brazilští i čeští homosexuální muži mají preferují soběpodobnou míru ochlupení na obličeji, ale ne pro ochlupení na těle partnera. Celkově vzato tato zjištění poskytují určitou podporu pro předchozí důkazy homogamie v některých fyzických rysech mezi homosexuálními muži a heterosexuálními ženami v různých populacích (Valentova a kolegové, 2017).

2.2.4. Homofilie u homosexuálních přátel

Ve studii Loganové, (2013), která se zaměřovala na lesbické sociální vazby a homofilní tendence v rámci těchto vazeb, téměř polovina žen uvádí, že jejich nejlepší přátelé jsou lesby nebo gayové. 63,6 % respondentek uvádí, že většina ze všech jejich přátel jsou lesby nebo gayové. Sociální vazby lesbiček, stejně jako jejich sociální vazby k jiným lesbám, jsou homofilní v rámci sexuální identity. U respondentů je stejně pravděpodobné, že budou mít převážně homosexuální přátele a nejlepšího přítele, který je homosexuál. Zatímco 57 % respondentů průzkumu uvádí, že většina jejich přátel jsou lesbičky, pouze 39 % uvádí, že jejich nejlepší kamarádka je také lesba, a 39,7 % uvádí, že jejich nejlepší kamarádkou je heterosexuální žena. Obecně by se tedy dalo říct, že lesbičky v rámci pozorovaného vzorku mají sociální vazby, které jsou homofilní ohledně sexuální identity. Homosexuální ženy se nepotřebují stýkat s muži, aby si zajistily partnera; proto není pro hledání partnerství nutný vstup do sexuálně integrovaných sociálních sítí. Výzkum také poukazuje na ženy, které poskytují důvěrnější sociální vazby v rámci přátelského vztahu (Logan, 2013). V porovnání

s heterosexuály, homosexuálové vyhledávají větší emoční a sociální podporu v přátelských vztazích (Ueno, 2005).

Vlivu sexuální orientace na homofilní tendence u přátel se věnuje pouze málo studií a výzkum bisexuálních přátelství a homofilních tendencí v rámci nich zcela chybí (Gillespie a kolegové, 2015). Jelikož v této bakalářské práci bylo přátelství definované jako stejnopohlavní, kryje se u homosexuálních jedinců pohlavní preference s pohlavím přátel. Logan (2013), která se věnuje výzkumu lesbických vztahů s přáteli, popisuje, že i pro homosexuální jedince je velmi důležitá homofilie, a to v především v rase a pokud se objeví mezikulturní přátelství u homosexuálních jedinců, popisuje, že homofilie v politické orientaci a míra aktivismu bývá zásadní pro utvoření přátelství.

2.2.5. Homofilie v online prostředí

Online svět pozměnil přátelské i partnerské vztahy. Co se týče sociálních sítí jedince, ty se díky internetu rozšířily – rozšířil se ale pouze počet jedinců, se kterými máme možnost virtuálně interagovat. Počet lidí, se mezi kterými dochází ke každodenní interakci zůstává přibližně stále stejný. Je ale pravda, že komunikace se díky online prostředí velmi zjednodušila a zrychlila (Dunbar, 2018). Rozšířením sociální sítě jedince o online sociální sítě se zjednodušily jak interakce mezi přáteli, tak komunikace a navazování kontaktů v partnerské rovině. Jednodušší kontakt skrze online prostředí podle dospívajících posílil vztahy v reálném světě (Figeac & Favre, 2021).

Byl proveden výzkum sociálních sítí, které jsou založeny na propojení lidí s jedním zájmem, Last.fm (online sociální síť prostřednictvím které se sdílí hudba), Flickr (komunitní web určený ke sdílení fotografií) a aNobii (webová stránka na sdílení knih). Autoři uvádí, že společná témata slouží jako prediktor ke vzniku nových přátelství. Homofilní tendence se potvrdily nejen na úrovni zájmů (jelikož tyto sociální sítě již sdružují jedince se stejným zájmem), ale také na úrovni bližšího vymezení např. zájmu o určitý hudební styl nebo knihu (Aiello a kolegové, 2012).

Dále byl proveden výzkum ohledně podobností emotivních reakcí na sociálních sítích, a i tam byl nalezen slabý, ale znatelný princip podobnosti – jak u pozitivních, tak i negativních emocí (Thelwall, 2009). Na platformě MySpace byla na základě komentářů, které si píšou jednotliví uživatelé na své profily byla nalezena silná korelace homofilie u etnicity a věku,

nižší pak u věkové kategorie 40-60 let věku. Náboženská homofilie hrála roli, a to především u ateistů, nicméně náboženství vykazovalo nižší korelaci než etnicita (Thelwall, 2009).

Homofilní tendence byly popsány i v rámci interakcí na Twitteru mezi novináři. Novináři na Twitteru sledovali své kolegy a na základě toho přizpůsobovali výběr událostí, o kterých psali. Také upravovali způsob psaní a vyhledávání informací, tak aby se přiblížili svým kolegům, kteří své způsoby na Twitteru sdíleli (Hanusch & Nölleke, 2019).

Korkmaz a kolegové (2020) provedli simulaci a porovnali tvorbu interakcí s novými jedinci na platformě Facebook. Zajímalo je, jak jsou jedinci ochotni se zapojit do společných aktivit. Zjistili, že interakce, které byly vytvořeny s dalšími na základě homofilních tendencí se šířily rychleji, než tomu bylo u interakcí, které byly na základě náhodných charakteristik. Zároveň také událost, kde vzájemně interagovali jedinci na principu homofilie měla větší šanci, že se uskuteční. Chování na základě homofilie je ale podle nich nelineární. Naznačují, že homofilie a sociální sítě mohou pomoci vysvětlit vznik a šíření kolektivních akcí ve velkých skupinách. Zdůrazňují ale potřebu dalšího výzkumu v této oblasti (Korkmaz a kolegové, 2020).

2.2.6. Homogamie při online seznamování

Levy a kolegové, (2019) popisují na základě analýzy dat ze seznamovací aplikace Hinge, že podobnost mezi jedinci byla hlavním prediktorem zalíbení. Také vedla k tomu, že uživatelé zvažovali osobní setkání. Podobnost byla nalezena především v psychologických charakteristikách (extraverze), fyzických znacích (především výška), ale také v náboženské příslušnosti. Autor zdůrazňuje homogamní tendence u volby jednotlivce (tím má na mysli především preferenci pro stejný typ vztahu – krátkodobé/dlouhodobé vztahy) a podobnost v zážitcích a zkušenostech, které jedinci prožili. Jedinou výjimkou, kde nebyl uplatněn princip homofilie byli introvertní jedinci, kteří málokdy vybírali také introvertní jedince. (Levy a kolegové, 2019).

Ranzini a kolegové (2022) popisují, že našli v online prostředí seznamovacích aplikací (v tomto případě Tinder) nižší homofilii než u reálných partnerů. Potvrzují homofilii v nejvyšším dosaženém vzděláním, a to především u jedinců s vyšším vzděláním (nejčastěji VŠ). Preferovaná atraktivita jedinců byla vyšší než vlastní atraktivita, v tomto ohledu nelze sledovat homofilní tendence, spíše lze říct, že se preference odvíjely od vysokých standardů atraktivity druhého jedince (Ranzini a kolegové, 2022).

2.3. Kulturní vliv na párování

Proces párování a výběru přátel je velmi ovlivněn kulturním zázemím, ze kterého člověk pochází, a kultura předurčuje hodnotový systém, podle kterého se řídí (Centola a kolegové, 2007). Hofstede (1984) definuje celkem čtyři dimenze hodnot, které ovlivňují vztahy jedince. Jsou jimi: mocenský odstup, individualismus-kolektivismus, maskulinita-feminita a vyhýbání se nejistotě. Později však připojil i dimenzi pátou, a to dlouhodobou a krátkodobou orientaci. Tyto dimenze předurčují a upravují preference příslušníka dané kultury (Hofstede, 1984).

Pro kontext vztahů je nejdůležitější dimenzí individualismus-kolektivismus, který určuje hodnotu osobního zájmu člověka a to, jak jsou pro něj důležité zájmy jeho rodiny a sociálního prostředí. Např. v Severní Americe, kde je hodnota svobody a osobní autonomie velmi zásadní, je náhled na přátelství jiný, než je tomu v kolektivistické západoafrické společnosti (Adams, 2005).

Většina dosavadních výzkumů zkoumá západní populace (především západní Evropu a USA). Kulturně jsou si tyto země podobné a lze říct, že tyto provedené výzkumy nejsou zobecnitelné na celou populaci planety. Výběr partnera je velmi kulturně podmíněný (Rogler & Procidano, 1989). MacDonald (2002) definuje 6 základních aspektů, které ovlivňují výběr partnera a postoj k partnerství jako takový. Prvním z aspektů je to, jak se v daném státě přistupuje ke katolické církvi a křesťanství. Důležité je ale také to, kolik procent obyvatel se hlásí k ateismu. Dalším aspektem je tendence k monogamii. Tendence k jednoduché rodinné struktuře založené na nukleární rodině a vnímání hodnoty rodiny v rámci národa je třetím aspektem. Kulturně výběr partnera také ovlivňuje to, do jaké míry je tendence, aby manželství bylo pospolité a pevné a aby vztah v něm byl založený na vzájemné náklonnosti. Jako pátý aspekt MacDonald (2002) definuje odklon od rozšířených příbuzenských vztahů a relativní nedostatek etnocentrismu. Posledním aspektem podle něj je tendence k individualismu a všechny jeho důsledky: práva jednotlivce proti státu, zastupitelská vláda, morální univerzalismus a věda (MacDonald, 2002). V tomto posledním bodě se setkává MacDonald (2002) a Hofstede (1984).

2.3.1. Kultura a homofilie

Studie, kterou provedl Lippa (2007) byla provedena na 53 národech a ukazuje, že tendence k homofilii je kulturně nepodmíněná. Účastníci studie uvedli jako nejdůležitější

znaky, které hledají u druhých: inteligenci, humor, upřímnost, laskavost, celkově přitažlivý vzhled a obličejovou atraktivitu. Liší se spíše osobnostní preference jedinců než fyzické charakteristiky jedince a také míra homofilie partnerů (Lippa, 2007).

Pro některé jedince ale může být kulturní odlišnost atraktivní. Přestože se v rámci mezikulturního partnerství uplatňuje princip etnické heterogamie, je pro tyto páry důležitá i homogamie. Homogamní tendence lze nalézt v jiných oblastech, než je etnicita (např. u nejvyššího dosaženého vzdělání). Mezikulturní partnerství má větší tendenci se potýkat s negativními ohlasy z okolí, než je tomu u mezikulturního přátelství (Martin & Nakayama, 2010).

V rámci mezikulturního přátelství lze do jisté míry také nalézt homofilní tendence. Zásadní je, pokud jedinci mluví stejným jazykem – pak jsou kulturní rozdíly chápány jako menší. Přestože přátelé pocházejí z jiných kultur, někteří naleznou společný prvek ve vymezení se vůči jinému národu, se kterým se neztotožňují (např. vymezení vůči americké kultuře – „neameričnost“), a díky tomu se jeden druhému kulturně připodobní a snáze se jim poté formuje přátelství. Rozdílnosti ale nebyly vždy překonávány tímto způsobem, protože někteří se naučili respektovat ostatní národy a pochopit je a díky tomu měli pevnější přátelskou vazbu (Sias a kolegové, 2008).

3. Homogamie u partnerů

Partnerská podobnost může být buď vnímaná – popisovaná jedním z partnerů, anebo objektivní – partner popisuje pouze sám sebe. Vnímaná podobnost bývá z pravidla vyšší (Trost & Trost, 2018). Mezi charakteristiky, kde je nejčastěji nalezena podobnost patří: věk, etnikum, víra, vzhled, vzdělání, socioekonomické pozadí, postoje, hodnoty, politická orientace, kognitivní schopnosti, osobnostní charakteristiky, (Watson a kolegové, 2004), tzv. Big five (Laakasuo a kolegové, 2020), postoje (Luo & Klohnen, 2005) a mentální stav. Homogamní tendence lze nalézt i ve fyzických charakteristikách.

Jednotlivé podobnosti u partnerů je třeba rozdělit na preference a výběr na základě homofilních tendencí, jelikož se neshodují ve všech ohledech. Schwartz (2013) popisuje, že v rámci preferencí podobnosti lze sledovat dva trendy, buď jedinci preferují co nejvyšší míru podobnosti nebo co nejvíce podobných znaků u druhého jedince (Schwartz, 2013).

Tendence k homogamii v některých rysech mohou v průběhu času kolísat. Výzkum, který byl proveden mezi lety 1955 a 1989 a byl zaměřený na náboženskou homogamii a homogamii ve vzdělání u manželských párů ukázal, že počet smíšených sňatků mezi protestanty a katolíky vzrostl, zatímco počet smíšených sňatků mezi partnery s různou úrovní vzdělání se snížil (Kalmijn, 1991).

Podobnost mezi partnery může také ovlivnit spokojenost ve vztahu – například partneři, kteří jsou si navzájem podobnější (např. věkem, úrovní vzdělání, sebehodnocením zdraví a tím, jak hodnotí celkovou kvalitu manželství), spolu zůstávají déle, jsou šťastnější v manželství a vztahu a mají více dětí než páry, které si jsou méně podobné (Berezkei & Csanky 1996). Větší podobnost v osobnostních charakteristikách, přesvědčeních, náboženství, názorech, postojích, hodnotách a obecném pohledu na svět snižuje konflikty a hádky mezi partnery, což přispívá k spokojenějšímu vztahu (Klohnen & Luo, 2003).

3.1. Sociodemografické charakteristiky

Nejčastější a nejsilnější je párová podobnost věková s korelačním koeficientem v rozmezí 0,7-0,9 (Luo, 2009; McPherson a kolegové, 2001; George a kolegové, 2015; Watson a kolegové, 2004). Jednu z největších korelací našli Feng & Baker (1994), jejich korelační koeficient věku byl 0,96. Věkovou homogamii lze nalézt jak v preferencích, tak i u skutečných partnerů.

Jedinci preferují homogamii ve společenském statutu (Schwartz, 2013; Watson a kolegové, 2004), jelikož při vstupu do manželství se sociální status srovná v rámci páru, a proto jedinci chtěli minimalizovat ztrátu v tomto ohledu. Výběr na základě homogamie v sociálním statusu napomáhá stabilnímu partnerství (Eads a kolegové, 2018). Někteří autoři ale zmiňují, že preference v ekonomickém statutu jedince nejsou až tak založené na podobnosti, jako na maximalizaci možných přínosů, tj. vyskytují se preference co nejbohatších jedinců (Kalmijn, 1994; Schmitt, 2015).

V rámci preferencí lze také pozorovat homogamii ve vzdělání. Nielsen & Svarer (2009) našli nejen preferenci v homogamii ve vzdělání, ale i preferenci pro stejnou instituci, kterou respondenti navštěvovali. Dochází tedy ke kombinaci homogamie ve vzdělání s mechanismem proximitou. Na výběru lze pozorovat homogamii ve vzdělání s korelačními koeficienty mezi 0,4 a 0,6 (Schwartz, 2010; Watson a kolegové, 2004; Blackwell & Lichter, 2004). Společně s homogamií ve společenském statutu je i homogamie ve vzdělání v poslední době na vzestupu, protože dochází ke zvyšování možností studia pro ženy, které má vliv na tyto druhy homogamie (Schwartz, 2013).

Podobnost mezi partnery lze nalézt i v náboženské příslušnosti (Jackson a kolegové, 2015; Louch, 2000; Watson a kolegové, 2014). Napříč kulturami se tato charakteristika proměňuje. Hledání protějšku a párování v rámci etnické skupiny v některých společnostech (např. USA) byla ještě na začátku tohoto tisíciletí stále aktuální (Schwartz & Graf, 2009). Jackson a kolegové (2015) dokonce objevili, znatelnou zápornou korelaci v přitažlivosti partnerů jiného náboženství.

Jednotlivé demografické charakteristiky se v průběhu času proměňují v závislosti na okolnostech společnosti, dalo by se říct, že změna demografických charakteristik homofilie kopírují společenský vzestup. Homofilní tendence lze ale nalézt jak ve výběru, tak i v preferencích neustále a dlouhodobě (Schwartz, 2013).

3.2. Psychologické charakteristiky

Mezi charakteristiky psychologické lze zařadit postoje, osobní hodnoty a životní styl, dále kognitivní schopnosti a míru inteligence, lze sem zařadit i osobnostní charakteristiky. V rámci této podobnosti je ale třeba velmi striktně odlišovat preferenci a následný výběr, jelikož v rámci preference mohou být homofilní tendence diametrálně vyšší, než je tomu u reálného výběru.

V oblasti postojů, hodnot a životního stylu sleduje v preferencích Hewitt (1958), že 90 % mužů a 81 % žen vysokoškoláků uvedlo, že smysl pro humor je pro ně zásadní v rámci chození s partnerem. 83 % mužů a 87 % žen uvedlo, že pro ně je humor rozhodující v partnerském vztahu. Ve výběru partnera Watson a kolegové, (2004) našli vysokou podobnost mezi partnery v politické orientaci a religiozitě v rozmezí korelačního koeficientu 0,63 a 0,77. Menší míra podobnosti byla nalezena u hodnot partnerů (koeficient 0,16-0,4; Luo & Klohnen, 2005; Watson a kolegové, 2004; Feng & Baker, 1994). U životního stylu, návyků a koníčků byla nalezena slabá až středně silná korelace (0,2-0,5; George a kolegové, 2015). Preferované charakteristiky v postojích a hodnotách nejsou příliš empiricky zkoumané.

Homogamní tendence v oblasti kognitivních schopností a inteligence lze sledovat v úrovni vzdělání a verbálních schopnostech. Tam byla nalezena středně velká míra podobnosti, testována byly např. slovní zásoba, dosažené vzdělání a úroveň inteligence (korelace byla mezi 0,2-0,5; Watson a kolegové, 2004, 2014; Jones, 1929; Lundy a kolegové, 1998). V oblasti inteligence je preferovaná úroveň homogamie vyšší než je tomu u výběru (Lippa, 2007).

Další dimenzí, kde byla zkoumaná homogamie jsou osobnostní charakteristiky. Podobnost v této oblasti je popsána na základě charakteristik modelu Velké Pětky, kterými jsou – extraverte, neuroticismus, otevřenost novým zkušenostem, přívětivost a svědomitost. Podobnost byla nalezena především u extraverte (Mascie-Taylor, 1989; Luo & Klohnen, 2005; Watson a kolegové, 2004). Výše korelace u neuroticismu se liší napříč vzorky (Mascie-Taylor, 1989) a Willoughby, (1936) našel jen velmi zanedbatelnou korelaci (korelační koeficient přibližně 0,1). Některé studie podobnost nenašly, některé našly pouze slabou korelaci (Buss & Barnes, 1986; Willoughby, 1936). V těchto charakteristikách je opět třeba rozlišovat preferenci a následný výběr, jelikož se tyto hodnoty velmi liší, v charakteristikách je kladen důraz na charakteristiky s kladnou konotací (jako např. přívětivost), ale jedinec, který preference určuje nemusí mít preferovanou charakteristiku na vysoké úrovni (Buss & Barnes, 1986).

Psychický stav jedince hraje v pohlavním výběru značnou roli. Podle Braithwaite & Holt-Lunstad (2017) jedinci s horším mentálním zdravím mají menší šanci na to, aby si našli partnera (Braithwaite & Holt-Lunstad, 2017; Long a kolegové, 2020). Studie také ukazují, že ve věkové kohortě nad 50 let je u nesezdaných jedinců větší riziko horšího zdraví, více se

objevují depresivní symptomy, stres a osamělost (Wright & Brown, 2017). Elmer & Stadtfeld (2020) zjistili, že homofilní tendence můžeme sledovat i u jedinců s depresí, kde se jedinci se stejnou závažností deprese společně začnou bavit s větší pravděpodobností. Zároveň lze tento předpoklad zobecnit na tezi, že jedinci se párují s partnery s podobnými typy poruch, jako mají sami (Elmer & Stadtfeld, 2020).

3.3. Fyzické charakteristiky

Podobnost mezi partnery lze najít v obličejových rysech, kde by se také dalo říct, že podobnost tváří také zvyšuje důvěryhodnost jedince (DeBruine, 2002). Bereczkei a kolegové (2002) dokonce našli podobnost ve fyzických charakteristikách nejen mezi manželi, ale i mezi manželkou a její snachou. Dále byla nalezena podobnost partnerů ve hmotnosti, kde Speakman a kolegové (2007) porovnávali homofilní tendence v tělesné nadváze. Podobnost byla nalezena i mezi výškou partnerů (Courtiol a kolegové, 2010). Korelace jsou napříč těmito studii spíše nízké (korelační koeficienty okolo 0,1).

4. Homofilie u přátel

Dunbar (2018) definuje sedm dimenzí, ve kterých jsou si přátelé zpravidla podobní, jsou jimi: jazyk (nebo také dialekt), místo původu, nejvyšší dosažené vzdělání, koníčky/zájmy, smysl pro humor všeobecný přehled (morální hodnoty, náboženství a politické názory). Také zdůrazňuje homofilii v pohlaví, kde ženy ve své sociální skupině preferují znatelně více žen a muži zase mužů (Dunbar, 2018; Dunbar & Spoons, 1995).

Jednotlivé charakteristiky, ve kterých jsou si přátelé podobní je třeba opět rozdělit na preference a výběr na základě homofilních tendencí (McPherson a kolegové, 2001), jelikož preference a výběr se nemusí shodovat, protože preferované znaky daného jedince nejsou dostupné (Schwartz, 2013). Homofilie v následném výběru bývá tedy zpravidla nižší než homofilie preferovaná. Charakteristiky, ve kterých lze sledovat homofilii budou opět rozděleny na psychologické, osobnostní a fyzické, kde každá z kapitol sleduje preferenci a výběr.

I v homofilii u přátel je nutné odlišovat vnímanou a objektivní podobnost mezi přáteli. McCroskey a kolegové (1975) vyzdvihují, že kvůli homofilním tendencím, které se soustředí na sledování podobnosti dochází k přehlížení zásadních rozdílů mezi přáteli. Přehlédnuté odlišnosti mohou mít na přátelský vztah větší vliv než vnímaná podobnost. Podle autora lze homofilní tendence zkoumat pouze na základě objektivních znaků, vnímaná podobnost podle něj není objektivní (McCroskey a kolegové, 1975). Při zavrnutí vnímané podobnosti mezi přáteli se výzkumné pole připravuje o řadu možných poznatků v této oblasti, proto v této bakalářské práci je vnímaná podobnost relevantní.

4.1. Sociodemografické charakteristiky

Mimo homofilii v pohlaví, kterou bereme jako základ pro naše pozorování, McPherson a kolegové, (2001) vidí homofilní tendenci v rase a etnicitě, náboženství a věku. Přičemž podobnost v rase a etnicitě vnímá jako jednu z nejdůležitějších a nejsilnějších tendencí na základě které vznikají různé druhy sociálních skupin. Vyzdvihuje preferenci etnické podobnosti nejen mezi partnery, ale i kolegy a známými (McPherson a kolegové, 2001; Syed & Juan, 2012). Etnická homofilie byla popsána s korelačním koeficientem až 0,95 (Malacarne, 2017; Syed & Juan, 2012).

Věková homofilie je v některých studiích předpokladem pro zkoumání homofilních tendencí, některé studie se totiž zaměřují na určitou věkovou skupinu (Figeac & Favre, 2021; Gilson a kolegové, 2003; Kandel, 1978). V online prostředí se věková homofilie vyskytla, s nižším korelačním koeficientem, a to 0,53 (Thelwall, 2009). Homofilie ve věku je během času přibližně konstantní (Smith a kolegové, 2014).

Homofilní tendenci v socioekonomickém statusu u přátel popsal Cohen (1979), který zmiňuje, že důležitost homofilie klesá. V tomto případě je ale třeba vzít v potaz dobu, ve které byla studie vytvořena a politickou a ekonomickou situaci dané doby, a proto zvážit platnost této studie v dnešní době. Malacarne (2017) popisuje úroveň preferencí a dává do kontextu socioekonomický status s etnickou a rasovou homofilii. Definuje výskyt homofilních tendencí v rámci jedné etnické skupiny. Dále uvádí, že vyšší atraktivita podporuje heterofilní formování přátelských vazeb, jelikož atraktivnější jedinci, kteří pocházejí z chudšího prostředí se cítí komfortně s oslovením druhých z vyšší ekonomické třídy (Malacarne, 2017). Laakasuo a kolegové, (2020) našli jen mírnou korelaci v zázemí a místě, ze kterého pocházejí přátelé v rámci výběru přátel v rámci skupiny.

4.2. Psychické charakteristiky

Homofilie byla u přátel objevena i v oblasti postojů. Politická orientace na konzervatismus či extremisticky orientovaní jedinci mají homofilní tendence vyhledávat ostatní podobně smýšlející a homofilie se také zvyšuje díky skupinám na sociálních sítích (Boutyline & Willer, 2017). Byla nalezena homofilie u mladistvých a mladých dospělých (15-25 let) v užívání marihuany (Miller a kolegové, 2021; Kandel, 2018) a aspirace na maximální dosažené vzdělání. Dále také přátelé mají homofilní tendence k delikventnímu chování (Kandel, 2018) s korelačním koeficientem až 0,85 (Gilson a kolegové, 2003). Užívání alkoholu, které předurčovalo nejen výběr přátel jednotlivců, ale na základě těchto homofilních tendencí vznikaly i skupiny (Laakasuo a kolegové, 2020). Gilson a kolegové (2003) sledují připodobňování chování, postojů a hodnot (především ve směru k užívání návykových látek) vlivem skupiny přátel.

V oblasti kognitivních schopností provedli výzkum Gilson a kolegové (2003), kteří ve své studii našli podobnost mezi přáteli ve verbálních a intelektových schopnostech. Ve verbálních schopnostech byla nalezena korelace v rozmezí 0,25 a 0,36. Uvádí ale, že tato podobnost může být způsobena proximitou jedinců, kteří navštěvují velmi často stejnou

školu a také třídní homofilii, která může mít vliv na intelektové schopnosti jedince. Dále byla potvrzena homofilie u výše dosaženého vzdělání (Gilson a kolegové, 2003).

Na základě výzkumu osobnostních charakteristik podle Velké pětky (*Big Five*) byla ve skupinách vrstevníků objevena homofilie především u neuroticismu svědomitosti a extravertze. Žádné znatelné korelace nebyly objeveny u otevřenosti k novým příležitostem a přívětivosti. Středně vysoká korelace (0,36-0,52) byla nalezena u charakteristik s negativní konotací, a to u vnímané nízké kvality života a neuroticismu (Laakasuo a kolegové, 2020).

Výzkumy, které zkoumají homofilii ve psychickém stavu se zaměřují na depresivní symptomy (Meeus a kolegové, 2007; Schaefer a kolegové, 2011) shodují se ve vlivu depresivních symptomů na vznik přátelství. Depresivní jedinci mají menší tendenci iniciovat kontakty v rámci sociálních sítí. Je jim také příjemnější navázat kontakt s jedincem, který jim je podobný diagnózou (Schaefer a kolegové, 2011). Širší kontext psychickému stavu přátel dávají D'Onofrio a kolegové (2020), kteří sledují podobnost mezi neuroanatomickou strukturou mozku. Na základě, které vysvětlují tendence k různým psychickým nemocem. Podobnost mezi přáteli srovnali s podobností přáteli přátel a vzdálenějšími vrstevníky. Největší podobnost byla nalezena u přátel a s klesající blízkostí jedinců klesala i podobnost neuroanatomické struktury (D'Onofrio a kolegové, 2020).

4.3. Fyzické charakteristiky

Z obecného povědomí by se mohlo zdát, že na fyzických charakteristikách záleží u přátel méně než u partnerů, studie ale ukazují, že i u přátel hraje fyzický vzhled důležitou roli. BMI jako jeden z rozhodujících faktorů pro přátelské preference určili při svém výzkumu De La Hayové a kolegů (2011). Jejich pokus probíhal tak, že každého ve třídě nechali sepsat seznam svých přátel, zkoumali, kolik lidí daný člověk napíše a také na kolika seznamech se objeví v závislosti na své váhové kategorii. Výzkum ukázal, že tlustší teenageři uvedli více lidí, ale sami byli napsáni na méně seznamech, zatímco hubenější, atraktivnější teenageři napsali méně a sami byli napsáni u více lidí. Zároveň ale také teenageři s vyšším BMI se cítili lépe při oslovení ostatních jedinců s podobnou hodnotou BMI, což naznačuje homofilní tendenci v této oblasti. Autoři studie výsledky interpretují tak, že atraktivita hraje roli i při výběru přátel, nediskutují ale spojitost BMI a např. životního stylu (ve kterém si jedinci také mohou být podobní a který by mohl naznačovat kauzalitu homofilních tendencí v BMI (De La Haye a kolegové, 2011). Fowlera a kolegové, (2011) ve své studii mluví o podobnosti genotypů mezi přáteli.

5. Porovnání kontextů partnerství a přátelství

Tato kapitola porovnává jednotlivé charakteristiky homofilie a homogamie. Stejně jako popis charakteristik podobnosti, je tato kapitola primárně rozdělena na porovnání charakteristik sociodemografických, psychologických a fyzických.

5.1. Socioekonomické charakteristiky

U sociodemografických charakteristik byla nalezena nevyšší podobnost jak u partnerů (Luo, 2009; McPherson a kolegové, 2001; George a kolegové, 2015; Watson a kolegové, 2004), tak i u přátel (Aiello a kolegové, 2012; McPherson a kolegové, 2001). V některých výzkumech je homofilie ve věku brána jako předpoklad pro výzkum (Cohen, 1979; De La Haye a kolegové, 2011; Lazarsfeld a kolegové, 1963). Napříč výzkumy panuje vysoká shoda v důležitosti homofilie i homogamie ve věku.

Podobnost ve statusu lze pozorovat pouze u partnerů (Eads a kolegové, 2018). Téma financí je pro partnery důležité kvůli společnému soužití, které u přátel není. V rámci přátelství podobnost v rodinném zázemí může ulehčovat prvotní iniciativu kontaktu u jedinců, ale nemá na přátelství další zásadní vliv (Cohen, 1979; Malacarne, 2017).

Ve vzdělání partnerů byla nalezena středně vysoká míra podobnosti. Homogamie v této oblasti je ale v poslední době na vzestupu (Schwartz, 2013). V kontextu přátelství se vědci na homofilii v nejvyšším dosaženém vzdělání příliš nezaměřují, podobně jako u věku ji v některých případech berou jako předpoklad pro výzkum (např. výzkum probíhá ve školním prostředí; De La Haye a kolegové, 2011; Malacarne, 2017).

Homogamie v náboženství je pro jedince důležitá, v tomto ohledu je třeba zmínit vliv kultury, která pozměňuje pohled na partnerství (Schwartz, 2013). Kulturní podobnost v přátelství má v přátelství jinou úlohu než v partnerství. Homofilie v kulturním zázemí jedincům poskytuje možnost se vymezit vůči druhé kultuře a na základě tohoto vymezení formovat přátelské vazby (Sias a kolegové, 2008). U přátel byla nalezena větší míra podobnosti u etnických menšin, které nebyly dominantní v daném státě než u dvou bělochů, kteří jsou v USA, kde byl výzkum proveden dominantní (Syed & Juan, 2012).

5.2. Psychologické charakteristiky

U partnerů byla nalezena silná korelace v politické orientaci a religiozitě, stejné charakteristiky byly nalezeny i u homofilie. Výzkumy homofilie akcentují jako důležité tendence k delikvenci a rizikovému chování u přátel (Gilson a kolegové, 2003), podobné výzkumy jsou prováděny převážně na populaci vysokoškolských studentů, kteří jsou tendencemi k podobnému chování specifickou věkovou skupinou. Partneri se vzájemně středně podobají v životním stylu a koníčcích (George a kolegové, 2015). U přátel byla homofilie v zájmech pohlavně odlišená, větší míra homofilie byla pozorována u mužů, kteří prostřednictvím zájmů také rozšiřují své sociální sítě (Aukett a kolegové, 1988). U inteligence nebyly pozorované značné rozdíly napříč dvěma pozorovanými kontexty korelační koeficienty se přibližně shodují.

V osobních hodnotách a charakteristikách napříč výzkumy homofilie i homogamie byla nalezena nižší míra podobnosti. Na základě charakteristik podle Velké pětky byla v obou kontextech nalezena podobnost u extravertů a neuroticismus (Laakasuo a kolegové, 2020). V homofilii v psychických stavech partnerů a přátel lze nalézt podobnost, výzkumníci se v obou kontextech zaměřují na pozorování depresivních symptomů.

5.3. Fyzické charakteristiky

Ve fyzických charakteristikách lze vidět vysokou preferovanou podobnost u přátel i u partnerů, a to především ve váhových kategoriích. Homofilie v tělesné váze u partnerů byla potvrzena i u nadváhy Speakman a kolegové (2007). Preferovaná váhová podobnost u přátel souvisí s tím, že především dívky se cítí komfortněji iniciovat kontakt s dívkou podobné váhové kategorie. Obecně byla ale sledovaná vyšší oblíbenost u dívek s nižším BMI (De La Haye a kolegové, 2011). Fowlera a kolegové (2011) popsali podobnost fenotypů u přátel a Bereczkei a kolegové (2002) u partnerů. Ostatní fyzické charakteristiky nejsou napříč výzkumy vnímané jako příliš důležité, byla v nich nalezena spíše nižší korelace. Ve výzkumech podobnosti v přátelství nejsou fyzické charakteristiky příliš zkoumané.

V kontextu partnerství a přátelství nejsou brány jako důležité stejné charakteristiky. V každém z kontextů se autoři zaměřují částečně na rozdílné charakteristiky, kterým přiřkládají důležitost. Např u přátel je velký akcent na školní prostředí a na tendence k delikventnímu chování. Vliv na jedince je pozorován skrze skupinové jevy (Laakasuo a kolegové, 2020). A v homogamii je akcentován socioekonomický status, který silně

ovlivňuje budoucí život partnerů, ale na přátelství a na formování homofilních tendencí v něm nemá příliš vliv (Eads a kolegové, 2018).

6. Familiarita

Preference pro soběpodobnost byla nalezena i v jiném než partnerském a přátelském kontextu (také např. u výběru domácích mazlíčku; Dünker & Kunegis, 2015). Mohlo by se jednat o důsledek obecnějších preferencí pro to, co jedinci vnímají jako známé, tedy familiaritu. Familiaritu lze popsat jako pocit známosti, který vnímáme jako přirozený. Situace, osoba, místo či např. událost v jedinci vyvolává subjektivní pocit známosti, předpokládá se, že je stimul uložen v paměti, přestože není možné si ho konkrétně a vědomě vybavit (Whittlesea, 1993).

Moreland & Zajonc (1982) popisují, že pocity familiarity rostou s tím, jak roste frekvence vystavení danému stimulu. Ve svém experimentu (Zajonc, 1969) ukazují, že skupina studentů, kteří se každý týden dívali na stejné fotografie, měla silnější pocity familiarity než skupina studentů, kteří každý týden sledovali jiné fotografie. V tomto experimentu je familiarita spojována s atraktivitou a vnímanou podobností. Studenti se silnějším pocitem familiarity se domnívali, že jsou jim jedinci na fotografiích podobnější. Sociální interakce mezi jedinci zvyšuje vnímanou podobnost, a to především v přirozeném a přátelském prostředí. Autoři rovněž uvádějí, že výsledky úrovně familiarity se nelišily podle pohlaví, protože jak muži tak i ženy měli tyto výsledky srovnatelné (Moreland & Zajonc, 1982).

Familiarita velmi ovlivňuje lidské rozhodování a projevuje se nejen v lidských interakcích. Např. při výběru auta si člověk vzpomíná, kdy se setkal s poruchou daného typu vozu, aby vyhodnotil, zda si daný model koupí, či se rozhodne pro jiný (Fox & Levav, 2000). V současnosti se provádějí rozsáhlé výzkumy efektu familiarity. Např. při zkoumání jejího vlivu v rámci týmu je zjišťován vyšší výkon u členů, kteří vůči sobě měli familiární pocity (Muskat a kolegové, 2021). Familiarita hraje roli také v preferenci jídla u dětí. To, se kterým se již děti setkaly, je pro ně familiární a preferují ho (Aldridge a kolegové, 2009).

Familiarita se může vyskytnout i mezi jedinci, kteří společně prožijí určitou první zkušenost. Autor uvádí, že předchozí zkušenost s podnětem či druhým člověkem není pro vznik pocitu familiarity nutná, protože tento pocit vzniká na nevědomé úrovni (Whittlesea, 1993).

Perilloux a kolegové (2011) ve své studii porovnávají výběr partnera u rodičů a jejich potomků, kdy obě skupiny měly seřadit podle důležitosti celkem 13 vlastností. Výsledky studie uvádí, že přestože byly výběry podobné, lišily se. Rodiče považovali za důležitější

náboženskou orientaci, naopak jejich potomci vnímali jako důležitější fyzickou přitažlivost. Výběr ideálních vlastností se však lišil i v závislosti na tom, jestli byl potomek mužského nebo ženského pohlaví. (Perilloux a kolegové, 2011).

Modani a kolegové, (2014) dávají familiárním tendencím širší rozměr. Popisují podobnost v chování lidí žijících v jedné čtvrti. U této skupiny pozorují homofilní tendence v tom, jaké mají tito lidé zájmy. V rámci této komunity pak sledují i vyšší sociální propojenost. (Modani a kolegové, 2014). V tomto případě je familiarita připodobněna k homofilii, která vznikla na základě proximity.

6.1. Familiarita a homofilie

Mezi familiaritou a homofilií lze nalézt podobnosti, ale i rozdíly. Rozdíl mezi homofilií a familiaritou souvisí např. faktem, že pocity familiarity se v průběhu času prohlubují v závislosti na frekvenci vystavení stimulu. Na začátku, když je kontakt neznámý, je familiarita nízká, ale se vzrůstající frekvencí kontaktu pocity familiarity rostou. Na rozdíl od toho existují oblasti homofilie, kde je tendence podobnosti konstantní a v průběhu času se nezvyšuje. Např. v případě statusové homofilie, kterou definují Lazarsfeld & Merton, (1954), nemůže docházet k růstu homofilie. Statusová homofilie zahrnuje charakteristiky jako je např. věk nebo etnicita. Jedná se totiž o homofilii, která je dána výběrem na základě neměnných hodnot (např. datum narození v homofilii ve věku).

Podobnost mezi familiaritou a homofilií je také možné popsat na základě toho, jakým mechanismem familiarita či homofilie vznikla. Například homogamie, která vznikla na základě konvergence (připodobňování; Luo, 2009), se svým základem podobá spíše familiaritě, která vzniká na základě opakovaného vystavení stimulu, na rozdíl od např. zmíněné statusové homogamie.

7. Diskuze

Prostřednictvím porovnání charakteristik, ve kterých jsou si partneři a přátelé podobní, ale také na základě mechanismů vzniku homogamie a homofilie. Homofilní a homogamní tendence jsou poté dávány do souvislosti s výběrem na základě familiarity, který je obecnější tendencí než homofilie. Dalším z cílů této práce je tedy zvážit, zda nejde o jeden univerzální výběr, který lidé provádí na základě familiarity, preferenci pro známé.

Podobnosti v homofilii a homogamii lze sledovat nejen na porovnání mechanismů vzniku, na charakteristikách, ve kterých jsou si partneři a přátelé podobní, ale také na tom, že se dané dva kontexty prolínají. K prolnutí partnerství a přátelství dochází ve fenoménu přátelství s výhodami, nebo v případě, kdy partneři mohou být zároveň kamarády či přátelství může přejít do partnerství a naopak.

Dunbar (2018) popisuje nahraditelnost v rámci sociálních sítí. Tvrdí, že např. po rozchodu s přítelem na jeho místo nastoupí některý z blízkých přátel či člen rodiny a kontakt s ním probíhá ve stejné frekvenci jako předtím s přítelem. Naopak při vytvoření vztahu partner nahradí některého z nejbližších přátel. Tato proměna je nevědomá a nenásilná, ale naznačuje zaměnitelnost v rámci sociálních sítí (Dunbar, 2018). Zde je ale nutné zdůraznit, že Dunbar hovoří o jisté zaměnitelnosti pouze v sociálním kontextu, nezmiňuje se o zaměnitelnosti přátel a partnerů např. v kontextu zachování rodu. Tuto zaměnitelnost tedy nelze aplikovat na všechny sféry kontextu přátelství a partnerství (Dunbar, 2018; Dunbar & Spoons, 1995).

Výzkumy, které potvrzují podobnost u partnerů a přátel jsou v některých případech hůře porovnatelné, ať už kvůli tomu, že jsou výzkumy v jednom z kontextů zaměřené kulturně na nějakou populaci nebo věkovou skupinu. A v druhém kontextu není možné nalézt výzkum, který byl proveden ve srovnatelných podmínkách např. srovnatelné věkové kategorii. Dále někteří autoři nevyjadřují podobnost na základě korelačních koeficientů, což také stěžuje porovnávání těchto dvou kontextů. Vybrané studie, především ty prováděné v kontextu přátelství (např. Eisenberg a kolegové, 2014; Lazarsfeld a kolegové, 1963 nebo Syed & Juan, 2012), berou jako předpoklad pro výzkum některou z charakteristik, ve kterých je u partnerů pozorována a měřena vzájemná podobnost. Jelikož je tato charakteristika brána jako předpoklad pro výzkum, není měřena míra podobnosti této charakteristiky (např. pokud je předpoklad výzkumu školní prostředí, nemůže být v dané studii zkoumaná homofilie ve

věku). Tím, že se autoři zaměří na jednu ze zkoumaných charakteristik zaměřují na úzeji definované charakteristiky (např. podobnost ve hmotnosti ve školní třídě; De La Haye a kolegové, 2011) nedochází k opomenutí této charakteristiky z pohledu homofilie, jen není možné měřit míru charakteristiky, která je brána jako předpoklad pro daný výzkum. Tento fakt komplikuje pozdější porovnání kontextů homogamie a homofilie.

Napříč komplikacím v porovnávání studií homofilie a homogamie byla nalezena nejsilnější v demografických charakteristikách, a to jak v preferencích, tak i v následném výběru. Nejsledovanější charakteristikou napříč homofilními tendencemi u přátel je homofilie v pohlaví (Cohen, 1979). Jelikož ale byla pohlavní homofilie u přátel brána jako předpoklad pro zahrnutí studie do této bakalářské práce, je pohlavní homofilie nalezena ve všech prezentovaných studiích. Nejméně znatelná podobnost byla nalezena v charakteristikách osobnostních. Dalo by se také říct, že při výběru přátel je vzhled jedince méně důležitý. Dokonce bych při výběru přátel zdůraznila fakt, že homofilní tendence v BMI pomáhají k formování nových přátelských vazeb. Daný jedinec cítí komfortněji při navazování kontaktu s někým, kdo je ve stejné váhové kategorii jako on (De La Haye a kolegové, 2011). Na tématech výzkumů lze sledovat, které charakteristiky jsou pro daný kontext důležité. Sledované charakteristiky, na které je kladen důraz pro daný kontext se ne vždy plně shodují. Téma financí a homogamie ve společenském statusu je pozorovaná pouze u partnerů (Eads a kolegové, 2018) a pro kontext přátelství nehraje příliš důležitou roli (Malacarne, 2017). Řada studií u přátel se soustředí na užívání návykových látek, toto téma však ve studiích homogamie vůbec nefiguruje.

Na homogamii a homofilii v sociodemografických charakteristikách se projevuje mechanismus, na základě, kterého vznikla. Pokud se jednalo o mechanismus proximity, tedy fyzické blízkosti, lze např. předpokládat, že jedinci chodí do stejné školy, což indikuje homofilní tendenci v inteligenci, které jsou školním prostředím ovlivněny (McPherson a kolegové, 2001). Na základě mechanismu proximity může docházet zároveň ke vzniku podobnosti na základě konvergence, tedy připodobňování. Nejlépe to lze popsat na právě na školním prostředí, které je zároveň založeno na proximitě – fyzické blízkosti, ale také na připodobňování na mnoha úrovních. Připodobňování je rozšířenější v kontextu přátelství, jelikož v něm hraje větší roli skupinová dynamika (Gilson a kolegové, 2003; Laakasuo a kolegové, 2020) a právě také školní prostředí. Dochází k připodobnění hodnocení u studentů, studenti přiblíží ve svém sebeobrazu a mají větší tendence vyhnout se riskantnímu či delikventnímu chování (Malacarne, 2017). Negativní připodobnění je ilustrované také na

školním prostředí u vysokoškolských studentů, ti mají po vzájemných interakcích nejčastěji ve skupině zvýšené tendence k požívání alkoholu (Eisenberg a kolegové, 2014) a zvyšuje se jejich ochota riskovat (Lucks a kolegové, 2020). Ve školním prostředí se také můžeme setkat se zesílenou tendencí k familiaritě kvůli opakovanému setkávání žáků.

Mechanismy vzniku, které jsou popsány u homofilie a homogamie lze do určité míry sledovat i u vzniku podobnosti na základě preference familiarity. Princip konvergence, kde dochází k připodobnění k pozorované osobě lze připodobnit ke vzniku familiarity, která se zvyšuje s opakováním vystavení se dané osobě, jak popisují Moreland & Zajonc (1982) ve svém experimentu s opakovaným vystavením se fotografiím. Při tomto experimentu docházelo k nárůstu familiarity u fotografií, kterým byli jedinci častěji vystaveni. S narůstajícími pocity familiarity rostl subjektivní pocit podobnosti a atraktivity.

Opakované vystavení osobě nebo její fotografii ale není jediný způsob vzniku familiarity. Familiarita byla definována jako preference známého stimulu oproti neznámému. V rámci této preference i následného výběru lze sledovat podobnost mezi jedincem, který výběr provádí, a preferovanou osobou/stimulem. Podle Whittlesea (1993) pocity familiarity vznikají na nevědomé úrovni a nejsou vázány na paměť. Nerozporuje ale, že familiarita může vzniknout bez předchozí zkušenosti i na základě předchozích zkušeností s podnětem (Whittlesea, 1993). Tato teorie naznačuje možnost, že výběr na základě homofilie může být podřízen výběru na základě familiarity. Pouze na základě této teorie ale není možné tento předpoklad potvrdit.

V rámci familiarity lidem připadá atraktivnější/preferovanější volba, se kterou se setkávají (Corneille a kolegové, 2005; Moreland & Zajonc, 1982; Zajonc, 1969). Lze ji vnímat jako soběpodobnou. V tomto případě je důležité zdůraznit rozdíl mezi vnímanou a reálnou podobností a také na preferencemi a následným výběrem, protože všechny tyto kategorie mají na míru homofilních tendencí i familiarity.

Je nutné ale také zdůraznit, že homofilní tendence jsou ovlivněny nejen mechanismem, na základě kterého homofilní tendence vznikly, ale také dalšími aspekty, jako je např. kultura. Kulturní dopad je velmi patrný na homogamii a obecně na výběru partnerů (Schwartz, 2013). Nelze tedy pouze na základě podobnosti mezi mechanismy vzniku homofilních tendencí a familiarity usuzovat, že se jedná o jeden mechanismus.

K závěru, zdali se jedná o jeden univerzální výběr, na základě známého, které je vnímáno jako podobné danému jedinci by bylo potřeba provést výzkum, kde dojde k porovnání těchto dvou kontextů. Pocity familiarity totiž s rostoucím počtem vystavení se určité osobě nebo např. její fotografii rostou. Jako přínosné pro potvrzení možnosti univerzálního výběru na základě familiarity vidím porovnání prvotní homofilie a úrovně soběpodobnosti po opakovaném vystavení podnětu, který by vedl ke zvýšení vnímané podobnosti. Tuto skutečnost navrhuji testovat ve školním prostředí, kde jak jsem již naznačila vnímám střet více tendencí. Jako další vidím potřebný výzkum kulturní specifičnosti familiarity.

Další výzkum vnímám jako potřebný i v oblasti homofilie u přátel, tam chybí systematický popis mechanismů vzniku podobnosti v přátelství a porovnání těchto mechanismů s těmi, které jsou podrobně definovány u partnerů. Mechanismy vzniku přátelství jsou definovány spíše náhodně buď jako test aplikace mechanismu, který je popsán u partnerů jako např. výzkum, který provedli Krems & Conroy-Beam (2020). Apostolou & Vetsa (2022) zkoumají preferované znaky při výběru přátel. Výzkum v této oblasti je velmi nový a je potřeba větší empirické podpory a vyšší míry systematizace testování a aplikace mechanismů, které jsou již popsány u partnerů. Navrhuji také porovnat atraktivitu a preferované znaky pro přátelství u jedinců, se kterými má jedinec nejčastější kontakt nebo lidi, které zná nejdéle (např. kolegové, které často vidá a přátele z dětství) a na základě toho porovnat tendence familiarity a homofilie. Prospěšné by podle mého názoru byly i studie, které se zaměřují na propojování kontextů partnerů a přátel. Jelikož partnerství je v rámci homofilie probádanější než přátelství, další možný směr vidím v aplikaci teorií, které jsou známé v kontextu přátelství, na kontext přátelství. Všechny tyto navrhované výzkumy by přispěly k určení, zdali je homogamie izolovaný mechanismus nebo jestli je preference pro soběpodobnost výsledkem familiarity.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo na základě literární rešerše kriticky nahlédnout téma homogamie a homofilie u přátel, najít podobnosti a rozdíly mezi těmito dvěma kontexty. Byla zde popsána míra podobnosti ve vybraných charakteristikách jak u partnerů, tak i u přátel. Dalším cílem bylo zjistit, zdali jsou mechanismy vzniku homofilie a homogamie natolik podobné, že by výběr mohl probíhat na základě jednoho mechanismu, familiarity. Mimo jiné lze práci také pojmut jako shrnutí dosavadní úrovně vědění, proto jsou citováni jak novější, tak i starší, ale stále relevantní zdroje.

Investice do sociálních kontaktů jedince jsou časově náročné, a proto v nich může být jen omezené množství lidí. Dunbar (2018) definuje maximální velikost sociální sítě na počet 250 lidí. V rámci těchto sociálních sítí mají mimo rodinu zvláštní postavení přátelé a partneři, do kterých jedinci nejvíce investují. Napříč sociálními sítěmi lze sledovat jistou míru zaměnitelnosti. Neznamená to univerzální zaměnitelnost těchto dvou kontextů, ale spíše to naznačuje na problematiku definování a odlišení těchto pojmů v některých oblastech. To naznačuje také dále pospaný fenomén přátelství s výhodami, které je na pomezí partnerství a přátelství.

V rámci asortativního výběru partnerů a přátel má značně vyšší empirickou podporu princip homofilie a homogamie (McPherson a kolegové, 2001). Jako faktory ovlivňující asortativní párování byly v této práci popsány: preferované pohlaví (popsané na homogamii u homosexuálních párů a homofilii u homosexuálních přátel), online prostředí a také kulturní zázemí. Nejvýraznějším ovlivňujícím faktorem je kulturní vliv, který lze popsat na základě 5 dimenzí, které definoval Hofstede (1984). Největší vliv z těchto dimenzí má obecně na párování a na potenciální vznik homofilních tendencí dimenze individualismus-kolektivismus, která určuje, do jaké míry má jedinec vůbec potřebu iniciovat sociální kontakty.

Mezi mechanismy vzniku homofilie a homogamie byla nalezena podobnost, přestože v kontextu přátelství chybí systematický popis těchto mechanismů, který by používal ustálené termíny. Mezi popsané mechanismy byly zařazeny tyto: aktivní mechanismus homofilie, pasivní mechanismus homofilie, konvergence, která hraje velkou roli v kontextu přátelství, ve kterém má také větší empirickou podporu. Posledním popsáním mechanismem

vzniku homofilie je proximita, kde prostředí, ve kterém jedinec pobývá je nahlíženo jako prostředník k vytvoření homofilie.

Výzkumy poskytují stabilní a silnou empirickou podporu v homofilii a homogamii u sociodemografických charakteristik. Silnou empirickou podporu lze sledovat jak u preferencí, tak i u výběru na základě podobnosti (Luo, 2009; McPherson a kolegové, 2001). V psychologických charakteristikách byla nalezena nižší míra podobnosti, ale u homogamie i u homofilie byla tato míra srovnatelná. Nejnižší koeficient podobnosti výzkumy sledují u fyzických charakteristik, kde důležitost hraje váhová podobnost partnerů i přátel (De la Haye a kolegové, 2011). Výzkumy homogamie a homofilie se zaměřují na jiné charakteristiky, to značí, že pro podobnost u přátel jsou zásadní jiné charakteristiky než u homogamie. Výzkumy homofilie se spíše soustředí na delikvenci a konvergenci v patologických jevech (Gilson a kolegové, 2003). Zatímco výzkumy homogamie vyzdvihují socioekonomický status partnera (Eads a kolegové, 2018).

Vznik podobnosti prostřednictvím proximity a konvergence lze sledovat i u familiarity. Na základě podobnosti mezi mechanismy vzniku lze uvažovat o možnosti toho, že by preference pro soběpodobnost byla výsledkem obecnější tendence preference pro známé. Bez dalších výzkumů ale není možné tento předpoklad potvrdit.

Bibliografie

- Adams, G. (2005). The cultural grounding of personal relationship: Enemyship in North American and West African worlds. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(6), 948–968. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.6.948>
- Aiello, L. M., Barrat, A., Schifanella, R., Cattuto, C., Markines, B., & Menczer, F. (2012). Friendship prediction and homophily in social media. *ACM Transactions on the Web*, 6(2). <https://doi.org/10.1145/2180861.2180866>
- Aldridge, V., Dovey, T. M., & Halford, J. C. G. (2009). The role of familiarity in dietary development. *Developmental Review*, 29(1), 32–44. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2008.11.001>
- Apostolou, M., & Vetsa, P. (2022). Friendship Preferences : Examining Desirable and Undesirable Traits in a Friend. *Evolutionary Psychological Science*, 0123456789. <https://doi.org/10.1007/s40806-022-00329-w>
- Aristoteles. *Etika Nikomachova*. 4. Praha: Petr Rezek, 1996. ISBN 80-901796-7-3.
- Aukett, R., Ritchie, J., & Mill, K. (1988). Gender differences in friendship patterns. *Sex Roles*, 19(1–2), 57–66. <https://doi.org/10.1007/BF00292464>
- Bailey, J. M., Kim, P. Y., Hills, A., & Linsenmeier, J. A. W. (1997). Butch, femme, or straight acting? Partner preferences of gay men and lesbians. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(5), 960–973. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.73.5.960>
- Bártová, K., & Štěrbová, Z. (2020). Mating Strategies. *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science, Trivers 1972*, 1–4. https://doi.org/10.1007/978-3-319-16999-6_684-1
- Berezkei, T., Gyuris, P., Koves, P., & Bernath, L. (2002). Homogamy, genetic similarity, and imprinting; parental influence on mate choice preferences. *Personality and Individual Differences*, 33(5), 677–690. [https://doi.org/10.1016/s0191-8869\(01\)00182-9](https://doi.org/10.1016/s0191-8869(01)00182-9)
- Berger, C. R., & Roloff, M. E. (1982). Thinking about friends and lovers. In M. E. Roloff & C. R. Berger (Eds.), *Social cognition and communication (pp. 151-192)*. Beverly Hills, CA: Sage.

- Bisgin, H., Agarwal, N., & Xu, X. (2010). Investigating homophily in online social networks. *Proceedings - 2010 IEEE/WIC/ACM International Conference on Web Intelligence, WI 2010, 1*, 533–536. <https://doi.org/10.1109/WI-IAT.2010.61>
- Bisgin, H., Agarwal, N., & Xu, X. (2012). A study of homophily on social media. *World Wide Web, 15*(2), 213–232. <https://doi.org/10.1007/s11280-011-0143-3>
- Bisson, M. A., & Levine, T. R. (2009). Negotiating a friends with benefits relationship. *Archives of Sexual Behavior, 38*(1), 66–73. <https://doi.org/10.1007/s10508-007-9211-2>
- Blackwell, D. L., & Lichter, D. T. (2004). Homogamy among dating, cohabiting, and married couples. *Sociological Quarterly, 45*(4), 719–737. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2004.tb02311.x>
- Boutyline, A., & Willer, R. (2017). The Social Structure of Political Echo Chambers: Variation in Ideological Homophily in Online Networks. *Political Psychology, 38*(3), 551–569. <https://doi.org/10.1111/pops.12337>
- Braithwaite, S., & Holt-Lunstad, J. (2017). Romantic relationships and mental health. *Current Opinion in Psychology, 13*, 120–125. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.04.001>
- Bryant, E. M., & Marmo, J. (2012). The rules of Facebook friendship: A two-stage examination of interaction rules in close, casual, and acquaintance friendships. *Journal of Social and Personal Relationships, 29*(8), 1013–1035. <https://doi.org/10.1177/0265407512443616>
- Buss, D. M. (2002). Human mating strategies. *Scientists Making a Difference: One Hundred Eminent Behavioral and Brain Scientists Talk about Their Most Important Contributions, 4*, 383–388. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316422250.083>
- Buss, D. M., & Barnes, M. (1986). Preferences in Human Mate Selection. *Journal of Personality and Social Psychology, 50*(3), 559–570. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.559>
- Caldwell, M. A., & Peplau, L. A. (1982). Sex differences in same-sex friendship. *Sex Roles, 8*(7), 721–732. <https://doi.org/10.1007/BF00287568>

- Centola, D., Gonzalez-Avella, J. C., Eguíluz, V. M., & San Miguel, M. (2007). Homophily, cultural drift, and the co-evolution of cultural groups. *Journal of Conflict Resolution*, 51(6), 905–929. <https://doi.org/10.1177/0022002707307632>
- Chancellor, J., Layous, K., Margolis, S., & Lyubomirsky, S. (2017). Clustering by Well-Being in Workplace Social Networks: Homophily and Social Contagion. *Emotion*, 17(8), 1166–1180. <https://doi.org/10.1037/emo0000311>
- Claxton, S. E., Manfred H. M. van Dulmen. (2013). Casual Sexual Relationships and Experiences in Emerging Adulthood. *Emerging Adulthood*, 1(2), 138-150 [cit. 2021-7-22]. ISSN 2167-6968. Dostupné z: doi:10.1177/216769681348718
- Cohen, J. (1979). Socio-economic status and high-school friendship choice: Elmtown's youth revisited. *Social Networks*, 2(1), 65–74. [https://doi.org/10.1016/0378-8733\(79\)90011-X](https://doi.org/10.1016/0378-8733(79)90011-X)
- Cohen, P. N. (2011). Homogamy Unmodified. *Journal of Family Theory & Review*, 3(1), 47–51. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00080.x>
- Cooper, J. M. (1977). Aristotle on the Forms of Friendship . *The Review of Metaphysics*, 30(4), 619-648. <http://www.jstor.org/stable/20126987> ARI.
- Corneille, O., Monin, B., & Pleyers, G. (2005). *Is positivity a cue or a response option ? Warm glow vs evaluative matching in the familiarity for attractive and not-so-attractive faces q. 41*, 431–437. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2004.08.004>
- Courtiol, A., Picq, S., Godelle, B., Raymond, M., & Ferdy, J. (2010). From Preferred to Actual Mate Characteristics: The Case of Human Body Shape. *PLoS ONE*, 5(9), e13010. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0013010>
- Currarini, S., Matheson, J., & Vega-Redondo, F. (2016). A simple model of homophily in social networks. *European Economic Review*, 90, 18–39. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2016.03.011>
- Curry, O., Roberts, S. G. B., & Dunbar, R. I. M. (2013). Altruism in social networks: Evidence for a “kinship premium.” *British Journal of Psychology*, 104(2), 283–295. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.2012.02119.x>

- D’Onofrio, P., Wrobel, K., Shaw, P., & White, T. (2020). The Anatomy of Friendship: Neuroanatomic Homophily of the Social Brain and Classroom Friendships. *Biological Psychiatry*, 87(9), S228–S229. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2020.02.593>
- Daley, S. E., & Hammen, C. (2002). Depressive symptoms and close relationships during the transition to adulthood: Perspectives from dysphoric women, their best friends, and their romantic partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70(1), 129–141. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.70.1.129>
- David-Barrett, T. (2020). Herding friends in Similarity-Based Architecture of Social networks. *Scientific Reports*. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-61330-6>
- David-Barrett, T., Behncke Izquierdo, I., Carney, J., Nowak, K., Launay, J., & Rotkirch, A. (2016). *Life course similarities on social networking sites*. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2016.04.002>
- De La Haye, K., Robins, G., Mohr, P., & Wilson, C. (2011). Homophily and contagion as explanations for weight similarities among adolescent friends. *Journal of Adolescent Health*, 49(4), 421–427. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2011.02.008>
- DeBruine, L. M. (2002). Facial resemblance enhances trust. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 269(1498), 1307–1312. <https://doi.org/10.1098/rspb.2002.2034>
- Dunbar, R. I. M. (2018). The Anatomy of Friendship. In *Trends in Cognitive Sciences* (Vol. 22, Issue 1, pp. 32–51). Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2017.10.004>
- Dunbar, R. I. M., & Spoor, M. (1995). Social networks, support cliques, and kinship. *Human Nature*, 6(3), 273–290. <https://doi.org/10.1007/BF02734142>
- Dünker, D., & Kunegis, J. (2015). Social networking by proxy: Analysis of dogster, catster and hamsterster. *WWW 2015 Companion - Proceedings of the 24th International Conference on World Wide Web*, 2, 361–362. <https://doi.org/10.1145/2740908.2745936>
- Eads, A., Griffin, L., & Tach, L. (2018). *Wealth and Debt Homophily, Gender Equality, and Relationship Stability*. <https://doi.org/10.31235/osf.io/bc3h2>
- Eastwick, Paul W., Elizabeth Keneski, Taylor A. Morgan, Meagan A. McDonald; Sabrina A. Huang (2018). What do short-term and long-term relationships look like? Building the

- relationship coordination and strategic timing (ReCAST) model. *Journal of Experimental Psychology: General*, 147(5), 747–781. doi:10.1037/xge0000428
- Eisenberg, D., Golberstein, E., & Whitlock, J. L. (2014). Peer effects on risky behaviors: New evidence from college roommate assignments. *Journal of Health Economics*, 33(1), 126–138. <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2013.11.006>
- Elmer, T., & Stadtfeld, C. (2020). Depressive symptoms are associated with social isolation in face-to-face interaction networks. *Scientific Reports*, 10(1), 1–12. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-58297-9>
- Eshel, I., & Shaked, A. (2001). Partnership. *Journal of Theoretical Biology*, 208(4), 457–474. <https://doi.org/10.1006/jtbi.2000.2232>
- Feng, D., & Baker, L. (1994). Spouse similarity in attitudes, personality, and psychological well-being. *Behavior Genetics*, 24(4), 357–364. <https://doi.org/10.1007/BF01067537>
- Figeac, J., & Favre, G. (2021). How behavioral homophily on social media influences the perception of tie-strengthening within young adults' personal networks. *New Media and Society*. <https://doi.org/10.1177/14614448211020691>
- Figueredo, A. J., & Wolf, P. S. A. (2009). Assortative pairing and life history strategy. *Human Nature*, 20(3), 317–330. <https://doi.org/10.1007/s12110-009-9068-2>
- Fiore, A. T., & Donath, J. S. (2005). *Homophily in online dating*. 1371–1374. <https://doi.org/10.1145/1056808.1056919>
- Fiori, K. L., Windsor, T. D., & Huxhold, O. (2020). The Increasing Importance of Friendship in Late Life: Understanding the Role of Sociohistorical Context in Social Development. *Gerontology*, 66(3), 286–294. <https://doi.org/10.1159/000505547>
- Fisher, M., Cox, A., Bennett, S., & Gavric, D. (2008). Components of self-perceived mate value. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 2(4), 156–168. <https://doi.org/10.1037/h0099347>
- Fowlera, J. H., Settle, J. E., & Christakis, N. A. (2011). Correlated genotypes in friendship networks. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 108(5), 1993–1997. <https://doi.org/10.1073/pnas.1011687108>

- Fox, C. R., & Levav, J. (2000). Familiarity Bias and Belief Reversal in Relative Likelihood Judgment. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 82(2), 268–292. <https://doi.org/10.1006/obhd.2000.2898>
- Fu, F., Nowak, M. A., Christakis, N. A., & Fowler, J. H. (2012). The evolution of homophily. *Scientific Reports*, 2, 2–7. <https://doi.org/10.1038/srep00845>
- Furman, W., & Shaffer, L. (2011). Romantic partners, friends, friends with benefits, and casual acquaintances as sexual partners. *Journal of Sex Research*, 48(6), 554–564. <https://doi.org/10.1080/00224499.2010.535623>
- George, D., Lou, S., Webb, J., Pugh, J., Martinez, A., & Foulston, J. (2015). Couple similarity on stimulus characteristics and marital satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 86, 126–131. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.06.005>
- Gillespie, B. J., Frederick, D., Harari, L., & Grov, C. (2015). Homophily, close friendship, and life satisfaction among gay, lesbian, heterosexual, and bisexual men and women. *PLoS ONE*, 10(6), 1–16. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0128900>
- Gilson, M. S., Hunt, C. B., & Rowe, D. C. (2003). The Friends of Siblings: A Test of Social Homogamy vs. Peer Selection and Influence. *Marriage and Family Review*, 33(2–3), 205–223. https://doi.org/10.1300/J002v33n02_05
- Hanusch, F., & Nölleke, D. (2019). Journalistic Homophily on Social Media: Exploring journalists' interactions with each other on Twitter. *Digital Journalism*, 7(1), 22–44. <https://doi.org/10.1080/21670811.2018.1436977>
- Hays, R. B. (1988). Friendship. In S. W. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships* (pp. 391–408). Chichester: John Wiley & Sons.
- Helm, Bennett, "Friendship", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = [<https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/friendship/>](https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/friendship/).
- Hewitt, L. E. (1958). Student perceptions of traits desired in themselves as dating and marriage partners. *Marriage and Family Living*, Nov., 344-349.
- Hiller, V., Wu, J., & Zhang, H. (2022). Heterophily, Stable Matching, and Intergenerational Transmission in Cultural Evolution. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3997494>

- Hinds, P. J., Carley, K. M., Krackhardt, D., & Wholey, D. (2000). *Choosing Work Group Members : Balancing Similarity , Competence , and Familiarity*. 81(2), 226–251. <https://doi.org/10.1006/obhd.1999.2875>
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: international differences in work-related values*. Beverly Hills: Sage Publications
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., & Layton, J. B. (2010). Social relationships and mortality risk: A meta-analytic review. *PLoS Medicine*, 7(7). <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000316>
- Huang, S. A., Ledgerwood, A., & Eastwick, P. W. (2020a). How Do Ideal Friend Preferences and Interaction Context Affect Friendship Formation? Evidence for a Domain-General Relationship Initiation Process. *Social Psychological and Personality Science*, 11(2), 226–235. <https://doi.org/10.1177/1948550619845925>
- Huang, S. A., Ledgerwood, A., & Eastwick, P. W. (2020b). How Do Ideal Friend Preferences and Interaction Context Affect Friendship Formation? Evidence for a Domain-General Relationship Initiation Process. *Social Psychological and Personality Science*, 11(2), 226–235. <https://doi.org/10.1177/1948550619845925>
- Hughes, M., Morrison, K., & Asada, K. J. K. (2005). What's love got to do with it? Exploring the impact of maintenance rules, love attitudes, and network support on friends with benefits relationships. *Western Journal of Communication*, 69(1), 49–66. <https://doi.org/10.1080/10570310500034154>
- Iaupuni, S. M. K., Donato, K. M., Thompson-Colón, T., & Stainback, M. (2005). Counting on kin: Social networks, social support, and child health status. *Social Forces*, 83(3), 1137–1164. <https://doi.org/10.1353/sof.2005.0036>
- Jackson, J., Halberstadt, J., Jong, J., & Felman, H. (2015). Perceived Openness to Experience Accounts for Religious Homogamy. *Social Psychological and Personality Science*, 6(6), 630–638. <https://doi.org/10.1177/1948550615574302>
- Jehn, K. A., & Shah, P. P. (1997). Interpersonal relationships and task performance: An examination of mediating processes in friendship and acquaintance groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 775-790.

- Jiang, Y., Bolnick, D. I., & Kirkpatrick, M. (2013). Assortative mating in animals. *American Naturalist*, *181*(6). <https://doi.org/10.1086/670160>
- Jones, H. E. (1929). Homogamy in Intellectual Abilities Author (s): Harold Ellis Jones
Published by : The University of Chicago Press Stable URL :
<https://www.jstor.org/stable/2765746>. *Chicago Press*, *35*(3), 369–382.
- Kalmijn, M. (1994). Assortative mating by cultural and economic occupational status. *American Journal of Sociology*, *100*(2), 422–452. <https://doi.org/10.1086/230542>
- Kandel, D. B. (1978). Homophily, Selection, and Socialization in Adolescent Friendships. *American Journal of Sociology*, *84*(2), 427–436. <https://doi.org/10.1086/226792>
- Kandel, D. B. (2018). Adolescent Friendships. *Ftm*, *84*(2), 203–214.
<https://doi.org/10.2307/j.ctt2005v5h.18>
- Kiesner, J., Kerr, M., & Stattin, H. (2004). “Very Important Persons” in adolescence: Going beyond in-school, single friendships in the study of peer homophily. *Journal of Adolescence*, *27*(5), 545–560. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2004.06.007>
- Klohnen E. C., Luo S., 2003: Interpersonal attraction and personality: What is attractive – self similarity, ideal similarity, complementarity, or attachment security? *Journal of Personality and Social Psychology* *85*: 709-722.
- Korkmaz, G., Kuhlman, C. J., Goldstein, J., & Vega-Redondo, F. (2020). A computational study of homophily and diffusion of common knowledge on social networks based on a model of Facebook. *Social Network Analysis and Mining*, *10*(1).
<https://doi.org/10.1007/s13278-019-0615-5>
- Krems, J. A., & Conroy-Beam, D. (2020). First tests of Euclidean preference integration in friendship: Euclidean friend value and power of choice on the friend market. *Evolution and Human Behavior*, *41*(3), 188–198. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2020.02.003>
- Laakasuo, M., Rotkirch, A., van Duijn, M., Berg, V., Jokela, M., David-Barrett, T., Miettinen, A., Pearce, E., & Dunbar, R. (2020). Homophily in Personality Enhances Group Success Among Real-Life Friends. *Frontiers in Psychology*, *11*.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00710>

- Lazarsfeld, P. F., Coleman, J. S., Johnstone, J. W. C., & Jonassohn, K. (1963). The Adolescent Society. The Social Life of the Teenager and Its Impact on Education. *Revue Française de Sociologie*, 4(3), 330. <https://doi.org/10.2307/3319452>
- Levy, J., Markell, D., & Cerf, M. (2019). Polar Similar: Using Massive Mobile Dating Data to Predict Synchronization and Similarity in Dating Preferences. *Frontiers in Psychology*, 10(September), 1–28. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02010>
- Liao, I. I. M. F., & Stevens, G. (1994). *Spouses, Homogamy, and Social Networks**. 73(August 1991), 693–707.
- Lippa, R. A. (2007). The preferred traits of mates in a cross-national study of heterosexual and homosexual men and women: An examination of biological and cultural influences. *Archives of Sexual Behavior*, 36(2), 193–208. <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9151-2>
- Logan, L. S. (2013). Status Homophily, Sexual Identity, and Lesbian Social Ties. *Journal of Homosexuality*, 60(10), 1494–1519. <https://doi.org/10.1080/00918369.2013.819244>
- Long, E., Gardani, M., McCann, M., Sweeting, H., Tranmer, M., & Moore, L. (2020). Mental health disorders and adolescent peer relationships. *Social Science and Medicine*, 253(March), 112973. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.112973>
- Louch, H. (2000). Personal network integration: transitivity and homophily in strong-tie relations. *Social Networks* 22, 45-64. S0378- 8733 00 00015-0
- Lozares, C., Verd, J. M., Cruz, I., Barranco, O., (2014). Homophily and heterophily in personal networks. From mutual acquaintance to relationship intensity. *Qual Quant*, 48, 2657–2670. <https://doi.org/10.1007/s11135-013-9915-4>
- Lozares, C., Verd, J.M., López-Roldán, P., Martí, J., Molina, J.L.: Cohesión, Vinculación e Integración sociales en el marco del Capital social. *REDES-Revista hispana para el análisis de redes sociales*. 20(1). [http:// revista-redes.rediris.es](http://revista-redes.rediris.es) (2011). Accessed 24 Oct 2012
- Lucks, K. E., Lührmann, M., & Winter, J. (2020). Assortative matching and social interaction: A field experiment on adolescents' risky choices. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 170, 313–340. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2019.12.011>
- Lundy, D. E., Tan, J., & Cunningham, M. R. (1998). Heterosexual romantic preferences: The importance of humor and physical attractiveness for different types of relationships.

Personal Relationships, 5(3), 311–325. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1998.tb00174.x>

Luo, S. (2009). Partner selection and relationship satisfaction in early dating couples: The role of couple similarity. *Personality and Individual Differences*, 47(2), 133–138. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.02.012>

Luo, S., & Klohnen, E. C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: A couple-centered approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(2), 304–326. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.2.304>

MacDonald, K. (2002). What Makes Western Culture Unique? *The Occidental Quarterly*, 2(2), 10–32.

Malacarne, T. (2017). Rich Friends, Poor Friends: Inter-Socioeconomic Status Friendships in Secondary School. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World*, 3, 237802311773699. <https://doi.org/10.1177/2378023117736994>

Martin, J. N., & Nakayama, T. K. (2010). Intercultural communication in contexts. *New York: McGraw-Hill Higher Education*.

Mascie-Taylor, C. G. N. (1989). Spouse similarity for IQ and personality and convergence. *Behavior Genetics*, 19(2), 223–227. <https://doi.org/10.1007/BF01065906>

McCroskey, J. C., Richmond, V. P., & Daly, J. A. (1975). the Development of a Measure of Perceived Homophily in Interpersonal Communication. *Human Communication Research*, 1(4), 323–332. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1975.tb00281.x>

McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*, 27, 415–444. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>

Meeus, W. H. J., Branje, S. J. T., van der Valk, I., & de Wied, M. (2007). Relationships with intimate partner, best friend, and parents in adolescence and early adulthood: A study of the saliency of the intimate partnership. *International Journal of Behavioral Development*, 31(6), 569–580. <https://doi.org/10.1177/0165025407080584>

Miller, B. L., Lowe, C. C., Kaakinen, M., Savolainen, I., Sirola, A., Stogner, J., Ellonen, N., & Oksanen, A. (2021). *Online Peers and Offline Highs: An Examination of Online Peer Groups, Social Media Homophily, and Substance Use*. 1–21.

- Mjaavatn, P. E., Frostad, P., Jan Pijl, S., & Jan Pijl, S. (2016). Adolescents: Differences in friendship patterns related to gender. *Issues in Educational Research*, 26(1), 45–64.
- Modani, N., Nagar, S., Shannigrahi, S., Gupta, R., Dey, K., Goyal, S., & Nanavati, A. A. (2014). Like-minded communities: bringing the familiarity and similarity together. *World Wide Web*, 17(5), 899–919. <https://doi.org/10.1007/s11280-013-0261-1>
- Moreland, R. L., & Zajonc, R. B. (1982). Exposure effects in person perception: Familiarity, similarity, and attraction. *Journal of Experimental Social Psychology*, 18(5), 395–415. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(82\)90062-2](https://doi.org/10.1016/0022-1031(82)90062-2)
- Muskat, B., Anand, A., Contessotto, C., Heng, A., Tan, T., & Park, G. (2021). Human Resource Management Review Team familiarity — Boon for routines , bane for innovation ? A review and future research agenda. *Human Resource Management Review*, May 2020, 100892. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2021.100892>
- Nielsen, H. S., & Svarer, M. (2009). Educational homogamy: How much is opportunities? *Journal of Human Resources*, 44(4), 1066–1086. <https://doi.org/10.3368/jhr.44.4.1066>
- Owen, J., & Fincham, F. D. (2011). Effects of gender and psychosocial factors on “friends with benefits” relationships among young adults. *Archives of Sexual Behavior*, 40(2), 311–320. <https://doi.org/10.1007/s10508-010-9611-6>
- Peplau, L. A. (2001). Rethinking women’s sexual orientation: An in-terdisciplinary, relationship-focused approach. *Personal Relationships*, 8, 1–19.
- Perilloux, C., Fleischman, D. S., & Buss, D. M. (2011). Meet the parents: Parent-offspring convergence and divergence in mate preferences. *Personality and Individual Differences*, 50(2), 253–258. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.09.039>
- Perrett, D., I. S. Penton, Voak, A. C. Little. (2002). Facial attractiveness judgements reflect learning of parental age characteristics. *Proceedings of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences*. 269(1494), 873-880 [cit. 2021-7-20]. ISSN 0962-8452. Dostupné z: [doi:10.1098/rspb.2002.1971](https://doi.org/10.1098/rspb.2002.1971)
- Ranzini, G., Rosenbaum, J. E., & Tybur, J. M. (2022). Assortative (online) dating: Insights into partner choice from an experimental dating app. *Computers in Human Behavior*, 127(March 2021), 107039. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107039>

- Reisman, J. M. (1990). Intimacy in same-sex friendships. *Sex Roles, 23*(1–2), 65–82.
<https://doi.org/10.1007/BF00289880>
- Rhodes, G., Simmons, L. W., & Peters, M. (2005). Attractiveness and sexual behavior: Does attractiveness enhance mating success? *Evolution and Human Behavior, 26*(2), 186–201. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2004.08.014>
- Rogler, L. H., & Procidano, M. E. (1989). Marital Heterogamy and Marital Quality in Puerto Rican Families. *Journal of Marriage and the Family, 51*(2), 363.
<https://doi.org/10.2307/352499>
- Schaefer, D. R., Kornienko, O., & Fox, A. M. (2011). Misery does not love company: Network selection mechanisms and depression homophily. *American Sociological Review, 76*(5), 764–785. <https://doi.org/10.1177/0003122411420813>
- Schwartz, C. R. (2013). Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology, 39*, 451–470. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071312-145544>
- Schwartz, C. R., & Graf, N. L. (2009). Assortative matching among same-sex and different-sex couples in the United States, 1990–2000. *Demographic Research, 21*, 843–878. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2009.21.28>
- Shulman, S., Connolly, J., & McIsaac, C. J. (2011). Romantic Relationships. In *Encyclopedia of Adolescence* (Vol. 2). Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-373951-3.00083-1>
- Sias, P. M., Drzewiecka, J. A., Meares, M., Bent, R., Konomi, Y., Ortega, M., & White, C. (2008). Intercultural friendship development. *Communication Reports, 21*(1), 1–13.
<https://doi.org/10.1080/08934210701643750>
- Smith, J. A., McPherson, M., & Smith-Lovin, L. (2014). Social Distance in the United States: Sex, Race, Religion, Age, and Education Homophily among Confidants, 1985 to 2004. *American Sociological Review, 79*(3), 432–456.
<https://doi.org/10.1177/0003122414531776>
- Speakman, J. R., Djafarian, K., Stewart, J., & Jackson, D. M. (2007). Assortative mating for obesity. *The American Journal of Clinical Nutrition, 86*(2), 316–323.
<https://doi.org/10.1093/ajcn/86.2.316>

- Stadtfeld, C. (2015). Partnership Ties Shape Friendship Networks: A Dynamic Social Network Study. *Oxford University Press* 94(September), 453–477.
<https://doi.org/10.1093/sf/sov079>
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119–135.
- Stewart, S., Stinnett, H., & Rosenfeld, L. B. (2000). Sex differences in desired characteristics of short-term and long-term relationship partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(6), 843–853. <https://doi.org/10.1177/0265407500176008>
- Sutcliffe, A. G., Dunbar, R. I. M., & Wang, D. (2016). Modelling the evolution of social structure. *PLoS ONE*, 11(7), 10–16. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0158605>
- Syed, M., & Juan, M. J. D. (2012). Birds of an ethnic feather? Ethnic identity homophily among college-age friends. *Journal of Adolescence*, 35(6), 1505–1514.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.10.012>
- Thelwall, M. (2009). *Homophily in MySpace*. 60(2), 219–231. <https://doi.org/10.1002/asi>
- Thiessen, D., & Gregg, B. (1980). Human assortative mating and genetic equilibrium: An evolutionary perspective. *Ethology and Sociobiology*, 1(2), 111–140.
[https://doi.org/10.1016/0162-3095\(80\)90003-5](https://doi.org/10.1016/0162-3095(80)90003-5)
- Trost, J., & Trost, J. A. N. (2018). *Some Data on Mate-Selection : Homogamy and Perceived Homogamy* Linked references are available on JSTOR for this article : *Some Data on Mate-Selection : Homogamy and Perceived Homogamy* *. 29(4), 739–755.
- Ueno, K. (2005). Sexual orientation and psychological distress in adolescence: Examining interpersonal stressors and social support processes. *Social Psychology Quarterly*, 68(3), 258–277. <https://doi.org/10.1177/019027250506800305>
- Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*. Praha: *Nakladatelství Karolinum*.
- Valentova, J. V., Stulp, G., Třebický, V., & Havlíček, J. (2014). Preferred and actual relative height among homosexual male partners vary with preferred dominance and sex role. *PLoS ONE*, 9(1). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0086534>
- Valentova, J. V., Varella, M. A. C., Bártová, K., Štěrbová, Z., & Dixson, B. J. W. (2017). Mate preferences and choices for facial and body hair in heterosexual women and homosexual men: influence of sex, population, homogamy, and imprinting-like effect.

Evolution and Human Behavior, 38(2), 241–248.

<https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2016.10.007>

Watson, D., Beer, A., & Mcdade-Montez, E. (2014). The role of active assortment in spousal similarity. *Journal of Personality*, 82(2), 116–129.

<https://doi.org/10.1111/jopy.12039>

Watson, D., Klohnen, E. C., Casillas, A., Simms, E. N., Haig, J., & Berry, D. S. (2004). Match makers and deal breakers: Analyses of assortative mating in newlywed couples.

Journal of Personality, 72(5), 1029–1068. <https://doi.org/10.1111/j.0022-3506.2004.00289.x>

Waxler-Morrison, N., Hislop, T. G., Mears, B., & Kan, L. (1991). Effects of social relationships on survival for women with breast cancer: A prospective study. *Social Science and Medicine*, 33(2), 177–183. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(91\)90178-F](https://doi.org/10.1016/0277-9536(91)90178-F)

Whittlesea, B. W. A. (1993). Illusions of familiarity. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 19(6), 1235–1253.

Willoughby, R. R. (1936). Neuroticism in Marriage: IV. Homogamy V. Summary and Conclusions. *Journal of Social Psychology*, 7(1), 19–48.

<https://doi.org/10.1080/00224545.1936.9921646>

Wright, M. R., & Brown, S. L. (2017). Psychological Well-being Among Older Adults: The Role of Partnership Status. *Journal of Marriage and Family*, 79(3), 833–849.

<https://doi.org/10.1111/jomf.12375>

Yakubovich, V., & Burg, R. (2019). Friendship by assignment? From formal interdependence to informal relations in organizations. *Human Relations*, 72(6), 1013–1038. <https://doi.org/10.1177/0018726718789479>

<https://doi.org/10.1177/0018726718789479>

Zajonc, R. B. (1969). Zajonc_Field_experiment. *Psychonomic Science*, 17(4), 216–217.

Zhang, F., & Parmley, M. (2015). Emotion attention and recognition of facial expressions among close friends and casual acquaintances. *Journal of Social and Personal Relationships*, 32(5), 633–649. <https://doi.org/10.1177/0265407514541073>

<https://doi.org/10.1177/0265407514541073>